

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Daňové úniky, daňová optimalizace a daňové ráje z právní, ekonomické
a podnikatelské perspektivy

Legal, economic and business perspective on tax evasion, tax optimization
and tax havens

Student: Bc. Karolína Vašíčková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Karolína Vašíčková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Daňové úniky, daňová optimalizace a daňové ráje z právní, ekonomické a podnikatelské perspektivy**
Legal, Economic and Business Perspective on Tax Evasion, Tax Optimization and Tax Havens

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Daňová teorie a trestní právo daňové
  3. Makroekonomický rozbor, spojitost daňových úniků se stínovou ekonomikou, daňové ráje
  4. Podnikatelé a úniky na daních vedle snahy o daňovou optimalizaci – způsoby řešení v praxi
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FRASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. Praha: Soudy, 2007. 358 s. ISBN 978-80-86846-21-7.
ŠÍROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005.
VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010. 287 s. ISBN 978-80-87001-19-6.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Bohuslav Halfar**

Datum zadání: 23.11.2012
Datum odevzdání: 26.04.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny“.

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Bc. Karolína Vašíčková

Poděkování

Vzhledem k tomu, že pochvalami a slovy díky netřeba šetřit, ráda bych tak učinila směrem ke svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Bohuslavu Halfarovi. Velice si vážím jeho ochoty, rad i korigování.

Rovněž chci poděkovat rodině, a to za jejich pochopení a povzbuzování nejen při psaní, ale po celou dobu studia.

Obsah

1 ÚVOD.....	5
2 Daňová teorie a trestní právo daňové	7
2.1 Pojem daň	7
2.1.1 Historie daní	8
2.1.2 Daňový systém ČR	9
2.1.3 Daňové subjekty a správce daně.....	10
2.2 Daňové úniky	12
2.2.1 Trestný čin nebo správní delikt	12
2.2.2 Daňové řízení	14
2.3 Ekonomická a hospodářská kriminalita	21
2.3.1 Ekonomická kriminalita	22
2.3.2 Hospodářská kriminalita	22
2.4 Trestní právo daňové.....	25
2.4.1 Zkrácení daně	25
2.4.2 Neodvedení daně	28
2.4.3 Účinná lítost	28
2.4.4 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení	29
2.4.5 Ostatní trestné činy daňové, poplatkové a devizové.....	29
3 Makroekonomický rozbor, spojitost daňových úniků se stínovou ekonomikou, daňové ráje	30
3.1 Stínová ekonomika.....	31
3.1.2 Rozsah stínové ekonomiky	33
3.1.3 Rozsah daňových úniků	34
3.1.4 Příčina daňových úniků.....	37
3.1.5 Náměty ke snížení počtu daňových úniků	41
3.2 Daňové ráje.....	43
3.2.1 Zápory daň rájů - makropohled	47
3.2.2 Zápory daň rájů - mikropohled.....	47

4 Podnikatelé a úniky na daních vedle snahy o daňovou optimalizaci – způsoby řešení v praxi	50
4.1 Podnikatelé a úniky na daních	50
4.1.1 Práce na černo	52
4.1.2 Nelegální práce	53
4.2 Podnikatelé a daňová optimalizace	55
4.2.1 Daňová optimalizace výdajovými paušály	55
4.3 Podnikatelé a založení společnosti v daňovém ráji	58
4.3.1 Jak offshore podnikání funguje?	60
4.3.2 Známé společnosti podnikají prostřednictvím offshore center	61
5 ZÁVĚR.....	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	66
SEZNAM ZKRATEK	71

1 ÚVOD

Pět let svého studia na naší fakultě bych ráda zakončila prací kombinující dvě na první pohled odlišné disciplíny, právo a ekonomii. Tuto kombinaci volím, protože obě představovaly hlavní náplň osnov a vzbuzovaly ve mně zájem, ale i ubíraly na spánku. Doplnit se je pokusím o třetí přístup, který ztvárňuje podnikatelský sektor, neboť ten umožňuje lépe rozvést praktickou část tématu.

Pomocí zmíněných tří perspektiv bych ráda uchopila problematiku daňových úniků, neboť na sebe navazují, doplňují se a lze očekávat, že každý z vybraných pohledů zajistí odlišný výstup v rámci zkoumané problematiky. Téma daňových úniků jsem zvolila jednak z důvodu palčivosti samotného problému, ale i díky medializaci, která přidává na atraktivitě. Nicméně záhy jsem byla vyvedena v údiv, neboť, ještě před započnutím tvorby, jsem se musela potýkat s nedostatkem hodnotné literatury, která by korespondovala s představou o náplni budoucí práce.

Při úvahách o přidané hodnotě mého zpracování daňových úniků jsem zohlednila, o jak oborově rozsáhlou tematiku se jedná. Dalo by se říci, že zkoumání všech aspektů daňových úniků je celoživotní i delší dílo, ale věřím, že i mé zjištění může být přínosné.

Cílem této práce je zhodnocení úlohy právního, ekonomického a podnikatelského pojetí daňových úniků, vzájemné porovnání prvních dvou disciplinárních přístupů a v rámci ekonomického pojetí pak zjištění příčin těchto úniků i související nástin možného boje s nimi. Výstupem z podnikatelského prostředí by mělo být odlišení daňového úniku oproti daňové optimalizaci. Samotná hranice mezi oběma úkony je velmi tenká, proto lze při bruslení na hraně legální daňové optimalizace snadno sklouznout k již nelegální minimalizaci daňové povinnosti. Pro ucelení představy uvedu příklady, a to jak daňové optimalizace, tak daňového úniku či využití možností daňového ráje.

Druhá kapitola má za úkol nejprve připravit půdu pro vysvětlení daňových úniků podle platné legislativy. Následovat bude důležitý rozcestník, to jest zařazení například zkrácení daně pod trestný čin nebo jiné formy úniků na daních pod kategorii správních deliktů. Poté se budu zabývat daňovou kontrolou. Výsledky daňových kontrol napomohou ke zhodnocení oné palčivosti problému, a to podle jednotlivých daní, které jsou součástí

daňového systému České Republiky. V neposlední řadě nebudou opomenuty sankce za nelegální daňovou činnost, neboť tvoří podstatnou součást právního rámce.

Právní pojetí vystřídá ekonomické, kdy třetí část bude pojednávat o stínové ekonomice, protože ekonomové pracují spíše s tímto termínem. Stínová ekonomika zastřešuje daňové úniky a mezitímco správci daně mají k dispozici konkrétní hodnoty zjištěných daňových úniků, ekonomie se zabývá odhadováním neformálního (nelegálního) sektoru. Jakmile opustím rozměr stínové ekonomiky, potažmo daňových úniků, bude na čase pozastavit se nad hledáním příčiny vzniku daňové neochoty. Když bude zodpovězeno proč, tak automaticky vyvstane otázka jak proti tomu bojovat. Tento nesnadný úkol provedu posléze. V dalším kroku navážu pro podniky výhodnými daňovými systémy, přičemž mnohé z nich se vyznačují i benevolentní korporátní legislativou. Nicméně to, co mají všechny tyto daňové ráje společné, je bezesporu jejich globálně ekonomická škodlivost.

Následující kapitola bude přibližovat myšlení podnikatelů. Zde budu rozlišovat konání podnikatelů spadající do kategorie daňových úniků a jednání v souladu s právními předpisy s cílem optimalizovat daňovou povinnost. V tomto momentě mohou být velice nápomocní daňoví poradci, o nichž se ostatně také zmíním, a v neposlední řadě se pokusím o vzorový příklad založení společnosti v daňovém ráji, což lze ostatně považovat za jeden ze způsobů daňové optimalizace.

Metody, o které bych se měla v práci opírat, jsou následující. Nejvhodnější je započít text výkladem právních předpisů, který bude kostrou druhé kapitoly. Dále je při pojednání o kritičnosti jednotlivých daní potřeba využít metody komparace a to například u výsledků vyplývajících z daňových kontrol. V následující fázi připadají v úvahu analyticko-syntetické poznávací postupy. Hlavně ekonomický rozbor nabádá k využití principů metody analýzy a syntézy, proto bych ráda například při zkoumání vlivů a vazeb vyplývajících z Lafferovy křivky obou zmíněných metod využila. No a v neposlední řadě, v návaznosti na zmínku o pomocných aparátech, bych při práci s tabulkami, grafy aj. aplikovala metody indukce a dedukce.

2 Daňová teorie a trestní právo daňové

Daně jsou, byly a zajisté i v blízké budoucnosti budou horké téma. Způsobují vrásky na čele běžným občanům i podnikatelům, což ostatně dokazuje nespočet výroků na toto téma tradujících se dlouhá léta, z nichž nejznámější je bezesporu ten od Benjamina Franklina: „Na tomto světě není nic jisté mimo smrt a placení daní.“ Dříve rovněž na toto téma velice trefně promluvil ministr financí Jean-Baptiste Colbert (1619-1683): „Vymáhat daně znamená škubat husu tak, abychom získali co nejvíce peří s co nejmenším syčením.“

Aktuálnost dokládá i výsledek fulltextového vyhledávání, kdy zadáním slova „daně“ do vyhledavače dostaneme okolo 17,7 mil. výsledků. V případě „daňových úniků“ je pak přibližně nalezených odkazů 82 100.¹

2.1 Pojem daň

S termínem daň je možno pracovat ze dvou různých úhlů pohledu. Jedná se o právní nebo ekonomické pojetí, přičemž v rámci zaměření této kapitoly blíže o přístupu právním. Samotnou definici daně nelze v normách berního práva nalézt, proto je nutné vypomoci si odbornou literaturou. *Pak je možné charakterizovat daň jako povinnou zákonem uloženou platbu do veřejného rozpočtu.* Pro daň je charakteristická jejich nedobrovolná platba, vynutitelnost státní mocí i uložení platební povinnosti pouze na základě zákona.² Od poplatků se liší neekvivalentností neboť po zaplacení daně nenastane odpovídající protiplnění od veřejného orgánu. Následujícím též typickým znakem je neúčelovost, protože občanům není umožněno, aby přímo rozhodovali o přerozdělení státem vybraných prostředků.

K odvodům daně pak dochází buď cyklicky (platí například pro daň z příjmu, z nemovitosti či pro daň z přidané hodnoty) nebo jednorázově v návaznosti na vznik určité skutečnosti (kdy zdanění podléhají události jako smrt, dar či převod nemovitosti).

---

¹ Čísla získána vyhledáváním k 18. 1. 2013

² čl. 11 odst. 5 zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

2.1.1 Historie daní

Potřeba výběru dávek pro hospodaření státu vzniká s organizacemi plnícími funkce dnešního státu (tehdejší městské státy) a odhaduje se na 3. tisíciletí př. n. l.. Údajně prvním pra-systémem výběru daní byl dvou pilířový systém vybírání desátků a nucené práce ze Starověkého Egypta kolem roku 2800 př. n. l.. Fungoval tak, že ti, co neměli z čeho platit, pracovali.

Dnes se však setkáme pouze s peněžní podobou daně, ovšem v dobách starověké Mezopotámie či Egypta o peněžních prostředcích ještě nemohla být řeč nebo nebyly dostatečně rozšířeny, převládalo tedy plnění naturální. Platit daně neukládaly tehdy ještě zákony, ale předcházely jim nařízení panovníka vyjma státních zřízení bez panovníka. Prvně byly pověřenými úředníky vybírány daně přímé (jednalo se například o daň ze sklizně, daň z dobytka či lovu ryb), avšak konkrétní daně se městský stát od státu lišily.³ Znáмым příkladem je jeden z městských států území zvaného Mezopotámie Babylón, kde žil v letech 1792 – 1750 př. n. l. král Chammurapi, znám pro svůj spravedlivý (oko za oko) zákoník, který je jedním z nejstarších dochovaných zákoníků vůbec. Dle slov tohoto panovníka se žádná moc neobejde bez armády, jako armáda se neobejde bez peněz, peněz není bez daní, daně nepřitečou bez prosperity a žádná prosperita není bez spravedlnosti.

V rámci římské říše byly pro státní pokladnu velice zajímavé daně z válečné kořisti, neboť Řím měl spoustu úspěšných válečných tažení. Tato říše se odlišovala tím, že nevybírala daně přímo úředníky, ale soukromníky, kteří v této oblasti podnikali a sdružovali se jako *societates publicanorum*. Účelem takového systému byla úspora na úřednících.

Čechy lze spojovat s nepravdělným výběrem daní od vlády Přemyslovců. V 13. století pak došlo k přesměrování daně tehdy označované coby **feudální renta** z panovnické pokladny do pokladny vlastníků jednotlivých panství. Ztrátu panovníkových příjmů měla nahradit **generální berně**, což byla přímá majetková daň vybírána rovněž od 13. století. Berně byla pojmovým předchůdcem daně a toto označení bylo v legislativních aktech používáno až do roku 1948.

Existovaly i jiná státní uspořádání, která přispěla k formování daňových systémů, tak jak je známe dnes. Ovšem cílem tohoto zubatého historického výtahu je pouze poukázat na skutečnost, že daňová problematika se datuje již od starověku a v Čechách od dob

---

³ STARÝ, Marek aj. *Dějiny daní a poplatků*. 2009. s. 15

Přemyslovců. Cesta vývoje daňového systému byla dlouhá, kdy postupně vyvíjející se země nenalezly jinou alternativu, která by nahradila daně jako stěžejní složkou příjmů do státního rozpočtu. **Podstatným výstupem z historie je tedy daňová neodmyslitelnost, aneb bez daní by nebylo fungujícího státu.**

2.1.2 Daňový systém ČR

Dle dopadu daně lze učinit klasifikaci na daně *přímé* a *nepřímé*. Kategorie přímých daní spojuje způsob vyměření přímo z důchodu (příjmů) či majetku. Jsou adresné a poplatník je sám vyčísľuje i odvádí. Naopak pro daně nepřímé je typické, že jsou součástí ceny zboží a služeb, nejsou adresné, přičemž ani samotný výpočet není úkolem poplatníka.

Namísto pouhého výčtu přímých a nepřímých daní je níže zkonstruována *tabulka 2.1* i *graf 2.1*, které mají poukázat, jakou měrou přispěla každá z vyjmenovaných daní v letech 2009-2011 do státního rozpočtu (dále jen „SR“).

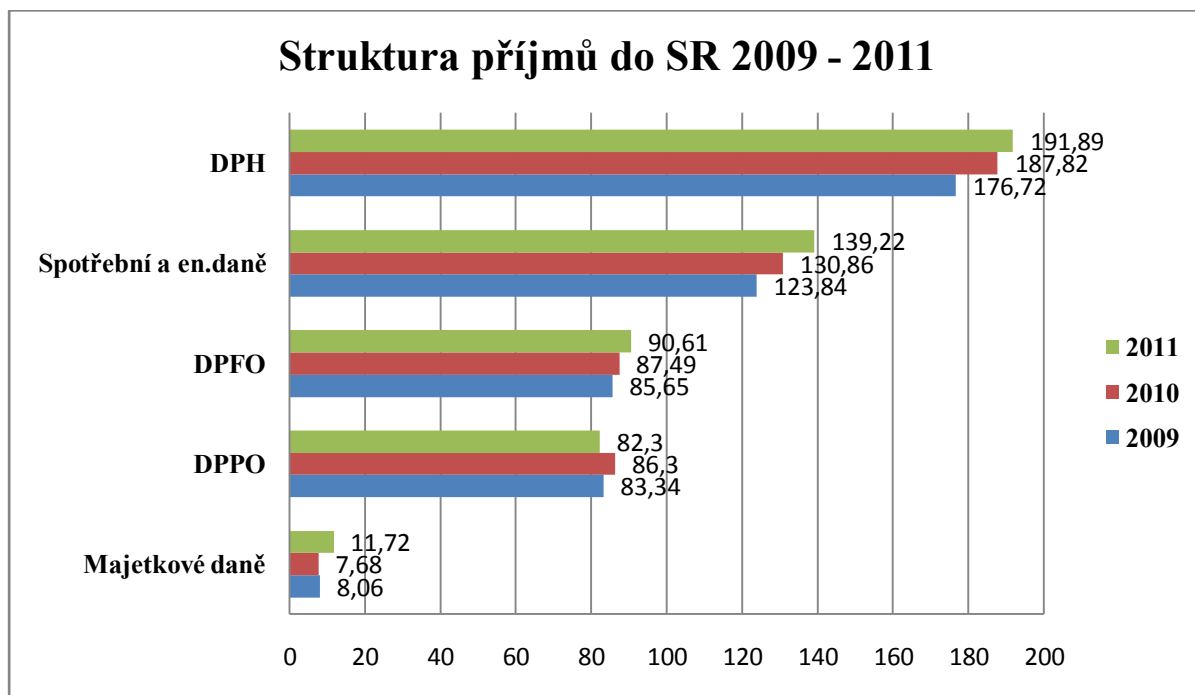
Tabulka 2.1 Struktura příjmů do SR v letech 2009–2011 podle tiskových zpráv MFČR⁴

PŘÍMÉ			
Název daně	Příjmy do SR (v mld. Kč)		
	2009	2010	2011
Daň z příjmu FO (DPFO)	85,65	87,49	90,61
Daň z příjmu PO (DPPO)	83,34	86,30	82,30
Daň z nemovitostí	8,06	7,68	11,72
Daň silniční			
Trojdaň*			
NEPŘÍMÉ			
Název daně	Příjmy do SR (v mld. Kč)		
	2009	2010	2011
DPH	176,72	187,82	191,89
Spotřební a en. daně**	123,84	130,86	139,22

⁴ Vlastní zpracování, zdroj: MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. MFČR: Tiskové zprávy o dílčích výsledcích pokladního plnění státního rozpočtu z let 2009-2011. [online]. 2005 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy.html

*Trojdaň: daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí. **Spotřební daně: daň z minerálních olejů, lihu, piva, vína a meziproduktů a tabáku. Energetické daně: daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv, daň z elektřiny.

Graf 2.1 Struktura příjmů do SR 2009-2011⁵

Z tabulky a grafu 2.1 vyplývá, že nejmarkantněji se na příjmu do SR ze všech daní podílí daň z přidané hodnoty (dále pouze „DPH“), následuje ho součet daní z příjmu právnických a fyzických osob (dále jen „DPFO“ a „DPPO“) a až poté stojí skupina spotřebních daní (stejně jako DPH patří do kategorie nepřímých daní). Pro státní rozpočet je tedy **klíčovým příjmem DPH**, uvidíme, zda je též **kritickým příjmem** ve smyslu daně nejvíce zatížené daňovými úniky.

2.1.3 Daňové subjekty a správce daně

Daňovými subjekty označujeme osoby, které jsou ze zákona povinny odvádět či platit daň, je to buď FO či PO zvaná **poplatník** nebo **plátce** daně. Zatímco u přímých daní je relevantní vymezit osobu poplatníka daně a to vždy příslušným daňovým zákonem, naopak u nepřímých daní je zapotřebí definovat plátce daně (příkladem je DPH).

⁵ Zpracování vlastní, dle údajů z tabulky 2.1

Správce daně

Správce daně je orgán, kterému dle právních předpisů přísluší vykonávat správu daní. Patří zde územní finanční orgány (tj. finanční úřady a finanční ředitelství), ale i celní správa (například v rámci správy spotřebních daní).

Postoj daňových subjektů k daňovým povinnostem

Daň je jedno z kontroverzních témat neboť vzbuzuje nejen značné, převážně negativní emoce, ale stejně jako jiné aktuální téma (podobným příkladem může být poslední dobou propíraná prezidentská volba) má tu moc, díky zájmově i názorově odlišným postojům, rozpoltit společnost. Vzhledem k různému přístupu k daňovým povinnostem, lze popsat 4 vnitřně homogenní, zvnějšku heterogenní skupiny, graficky znázorněny do *schématu 2.1*. Jedná se o následující skupiny:

- z nichž první utvářejí ti, co **daňové břemeno řádně zaplatí**, ačkoliv určitě neradi,
- další skupina sdružuje ty, kteří platí s takovou nelibostí, že jsou ochotni vynaložit čas či peníze, aby zjistili a následně využili možností **daňové optimalizace** (viz kapitola 4),
- přičemž předposlední skupina je ochotna zajít ještě dále, aby neplatila mnoho do státní pokladny (jedná se o transfer příjmů do **daňových rájů**, více kapitola 3)
- a konečně poslední kategorie zahrnuje osoby s největší neochotou platit daně. Ty se odvodu daně vyhýbají zcela nebo z části, ačkoliv je toto jednání v rozporu s právními předpisy (správní delikt či trestný čin označován jako **daňový únik**, k této problematice blíže kapitola 2.2).

Schéma 2.1 Znázorňující postoj poplatníků a plátců k daňovým povinnostem⁶

2.2 Daňové úniky

Absence přesné definice daňového úniku v rámci některé z právních norem, stěžuje výklad tohoto pojmu. Některé prameny pracují s daňovým unikem v širším slova smyslu, nerozlišují mezi legální daňovou minimalizací (daňovou optimalizací se zabývá poslední 4. kapitola) a již nelegálním snížením daňové povinnosti. Samotná mez mezi přípustnými kroky v rámci nižších daňových odvodů a těch nad rámec benevolence je velice křehká. V tomto textu je daňový únik chápán pouze v užším rozsahu (obdobně vymezuje daňový únik například JUDR. František Púry⁷), tedy jako *jednání mající za cíl minimální daňovou zátěž či odvod daně, které je v rozporu s daňovými právními předpisy*. V závislosti na míře porušení daných předpisů je nutné konstatovat, že ne každý daňový únik je trestným činem, ba naopak většina je řešena pouhým uložením pokuty či penále.

2.2.1 Trestný čin nebo správní delikt

Dá se předpokládat, že porušení některého z právních předpisů nastalo u většiny občanů tohoto státu, ovšem nemělo váhu trestného činu. Typickým příkladem může být porušení povolené rychlosti.⁸ Je tedy důležité rozlišit, které porušení právních předpisů je klasifikováno jako trestný čin podle **zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen TrZ) a které nikoliv.

⁶ Zpracování vlastní

⁷ ZATLOUKAL, Tomáš. *Trestní právo daňové. Sborník příspěvků z I. mezinárodní konference konané 27. října 2006*. 2007. s. 1

⁸ Podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách někt. zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

Trestný čin

Podle § 13 TrZ lze za trestný čin označit pouze protiprávní čin uvedený v TrZ jako trestný a který naplňuje znaky dané v tomto zákoně. Nicméně podle zásady subsidiarity trestní represe (§ 12) je trestní odpovědnost pachatele možná jen u společensky škodlivých jednání. Pokud je nebezpečí pro společnost zanedbatelné, nejedná se o trestný čin, nýbrž jiný méně závažný správní delikt nebo přestupek.⁹ Hranice mezi zanedbatelnou a nezanedbatelnou společenskou škodlivostí je u daňových úniků zcela jasná, neboť se je v TrZ stanoven mezník 50 000 Kč. „Avšak konkrétní společenskou škodlivost je třeba řešit v každém individuálním posuzovaném případě, přísně individuálně, především s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem podřaditelným pod znaky skutkové podstaty spáchaného trestného činu, ale i vzhledem k dalším okolnostem případu.“¹⁰

Není-li v zákoně uvedeno jinak, k trestní odpovědnosti je potřeba úmyslného zavinění. V této souvislosti rozlišujeme **přečiny** (nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy s trestem odnětí svobody, jehož horní hranice nepřesáhne 5 let) a **zločiny** (trestné činy, které nejsou přečiny, jsou vždy úmyslné, s trestem odnětí svobody, jehož horní hranice je minimálně 10 let).

Úmysl versus nedbalost

Na nelegální cestu se osoba snižující daňovou povinnost vydává buď **z nedbalosti**, v horším případě jde o konání **úmyslné**. Tato skutečnost je podstatná, protože druhý případ je jednou z podmínek klasifikace **daňového úniku jako trestného činu** v souladu s TrZ. Naopak o trestný čin se podle § 16 TrZ nejedná v případě neúmyslného daňového úniku (například v důsledku chyby při vyměřování daně). Pro trestní odpovědnost však postačí, jsou-li pachateli známy rozhodné skutkové okolnosti, od nichž se odvíjí daňová povinnost plátce nebo poplatníka, například že při svém podnikání dosáhl zdanitelného příjmu za určité období atd.¹¹

⁹ Podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku*, *Trestněprávní revue* č. 5/2009, s. 133

¹¹ ZATLOUKAL, Tomáš. *Trestní právo daňové. Sborník příspěvků z I. mezinárodní konference konané 27. října 2006*. 2007. s. 8

Pokud má být daňový únik posouzen jak trestný čin je dále nutné, aby tento úmyslný čin byl **většího rozsahu**. Větší rozsah je v zákoně vymezen finanční částkou, tedy pokud je únik na daních ve výši nejméně 50 000 Kč.

Správní delikt

Pakliže je únik na daních nižší, hrozí nejčastěji uložení pokuty či penále od kontrolního úřadu (finanční úřad). Správní řízení, jehož podmnožinou je řízení daňové, je častějším případem nežli řízení trestněprávní a postihy, které v něm může správce daně (osoba pověřená finančním úřadem) využít, vymezuje daňový řád („DŘ“).¹² Jedná se o:

- pořádkovou pokutu za nesplnění nepeněžitě povinnosti a pokutu za opožděné tvrzení daně (§ 247 až § 250 DŘ),
- penále jako formu postihu za nižší přiznanou daň (§ 251 DŘ), pakliže je daň doplácela v důsledku podání dodatečného daňového přiznání daňového subjektu, ten pak zaplatí pouze úrok z prodlení nikoli penále
- a úroky z prodlení za opožděnou úhradu daně (§ 252 a § 253 DŘ).

2.2.2 Daňové řízení

V § 134 DŘ je uvedeno, že se daňové řízení dle okolností skládá z dílčích řízení, ve kterých jsou vydávána jednotlivá rozhodnutí. Mezi tato dílčí řízení patří:

1. nalézací řízení, které zastřešuje:

➤ vyměřovací řízení

- a) zahájené na základě řádného daňového tvrzení** (nejčastější případ), podaného daňovým subjektem. Daň vyčísluje daňový subjekt v rámci daňového přiznání či vyúčtování a doručí je správci daně. Ten toto tvrzení prověří a vyměří daň, která se neodlišuje od daně vyčíslené plátcem či poplatníkem daně.
- b) Zahájení vyměřovacího řízení z moci úřední.** Může jít o důsledek nepodání řádného daňového tvrzení, výsledek provedení daňové kontroly.

---

¹² Zákon č. 280/ 2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Na základě okolností se může konat i následující dílčí řízení, jímž je:

➤ **doměřovací řízení**

a) probíhající v reakci na podání **dodatečného daňového tvrzení** (dodatečné daňové přiznání nebo vyúčtování) daňovým subjektem, který zjistil nesprávně stanovenou výši daně.

b) Iniciované **z moci úřední** po provedení daňové kontroly a zjištění nepodání dodatečného daňového tvrzení. Správci daně je toto umožněno dle § 145 DŘ.

➤ Řízení o řádném opravném prostředku proti rozhodnutí vydanému v řízení podle bodů 1 a 2 § 134 DŘ.

2. Řízení při placení daní

➤ o posečkání daně,

➤ zajištění daně,

➤ exekuční a

➤ o řádném opravném prostředku v rámci předchozích rozhodnutí.

3. Řízení o mimořádných opravných a dozorcích prostředcích proti jednotlivým rozhodnutím vydaným v rámci daňového řízení.

Daňová kontrola

Tento právní institut upravuje § 85 - § 88 DŘ, přičemž nejedná se o samostatné řízení, nýbrž *kroky správce daně směřující k správnému zjištění a stanovení daně*.¹³ Jejím předmětem jsou daňové povinnosti, tvrzení daňového subjektu nebo jiné okolnosti ovlivňující správné zjištění a stanovení daně. Daňovou kontrolou tedy může být dotčen nejen poplatník, ale i plátce daně, obecně pak jakákoliv osoba s daňovou povinností.

Kontrolní činnost správce daně je vhodné vnímat jako nezbytnou součást daňového řízení, přičemž ve společnosti plní následující funkce:

- **preventivní**, kdy potenciální provedení této kontroly zvyšuje riziko odhalení protizákonného jednání a může od něj odrazovat,
- **inspekční**, neboť jejím výstupem může být odhalení daňového úniku,

---

¹³ Poznámka: od daňových kontrol je třeba odlišit řízení k odstranění pochybností správcem daně, které je zahájeno nejčastěji v důsledku neúplných nebo chybně vykázaných údajů na daňovém tvrzení.

- **eliminační** v podobě zjištění a následného vyvarování se nedostatkům a chybám spojených s vyčíslením daně daňovým subjektem,
- **ochrannou**, zajišťující plynutí příjmů do státního rozpočtu ve státem nárokovatelné výši.¹⁴

Zahájení daňové kontroly u konkrétního subjektu nebývá náhodné. Na co správci daně spoléhají a je opravdu častým spouštěčem, je něčí udání. Ovšem i tak se osoba pověřená finančním úřadem domluví na termínu návštěvy a nepříjde zcela bez ohlášení. Další příčina kontroly je v důsledku podezřelého hospodaření konkrétní osoby (FO i PO). Podezřelými ukazateli bývají pro kontrolory například stabilní finanční ztráta či nadměrné odpočty DPH.

Daňové kontroly v roce 2011¹⁵

Ze statistických údajů MFČR pro rok 2011 vyplývá, že oproti roku 2010 došlo k poklesu celkového počtu ukončených daňových kontrol o 22 348 (procentuálně se jedná o významný pokles ukončených kontrol, konkrétně o 68 %). V návaznosti na tento fakt správci daně dodatečně požadovali o 1,584 mld. Kč (o 19,2 %) méně. Výroční zpráva daňové správy to zdůvodňuje narůstající náročností jednotlivých daňových kontrol, náročností prováděného důkazního řízení a v neposlední řadě též přechodem ze zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (SpDP), ve znění pozdějších předpisů na DŘ (jehož účinnost je datována od 1. 1. 2011). Zaváděny byly nové postupy a programy, na něž bylo zapotřebí pracovníky zaškolit. Při kontrolách byl nově používán analytický software, který zvyšuje produktivitu daňových kontrol a snižuje délku trvání kontroly. „Nicméně velmi náročné na pracovní kapacity jsou kontroly zaměřené na řetězce podnikající s cílem získat neoprávněný nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty, ale také na subjekty přelévající finanční prostředky do zahraničí, zejména do daňových rájů.“¹⁶

¹⁴ DAŇOVÁ KONTROLA. *Daňová kontrola* [online]. 2011 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.danovakontrola.cz/danova-kontrola.html>

¹⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Vron%20zprvy/Informace%20o%20v%C3%BDslede%C3%ADch%20%C4%8Dinnosti%20Celn%C3%AD%20spr%C3%A1vy%20%C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf>

¹⁶ Tamtéž

Výsledky daňové kontroly v roce 2011

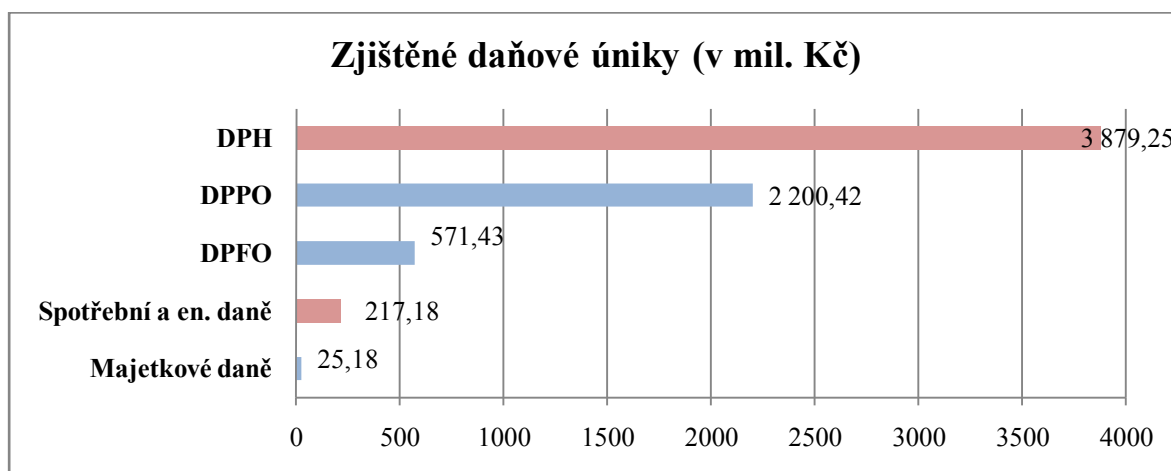
Tabulka 2.2 Počet a výsledky daňové, případně celní kontroly¹⁷

PŘÍMÉ		
Název daně	Počet ukončených daňových kontrol 2011	Změna daňové povinnosti v důsledku zjištění při daňové kontrole v roce 2011 (v mil. Kč)
DPPO	7 809	2 200,42
DPFO	15 778	571,43
DP dle zvláštní sazby (§ 36 ZDP*)	1 966	9,75
Daň z nemovitostí	4 022	7,52
Daň silniční	4 121	17,52
Daň dědická, darovací, z převodu nem.)	66	0,09
NEPŘÍMÉ		
Název daně	Počet ukončených daňových kontrol 2011	Změna daňové povinnosti v důsledku zjištění při daňové či celní kontrole v roce 2011 (v mil. Kč)
DPH	13 710	3 879,25
Spotřební a energetické daně celkem, z toho:	334	217,18
• daň z min. olejů	219	13,44
• daň z tabákových výrobků	5	130,87
• daň z lihu	56	24,05
• daň z piva	19	41,72
• daň z vína a meziproductů	16	0,01
• energetické daně (elektřina, zemní plyn, pevná paliva)	45	7,09

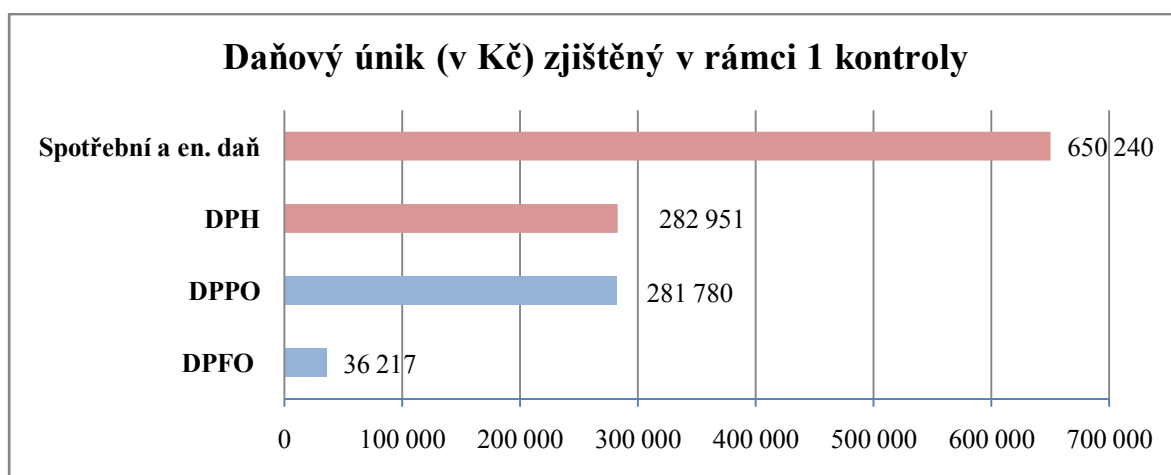
*Daň vybíraná zvláštní sazbou je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (ZDP).

¹⁷ Vlastní zpracování, zdroj: MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011 [online]. 2011 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Vron%20zprvy/Informace%20o%20v%C3%BDslede%C3%ADch%20%C4%8Dinnosti%20Celn%C3%AD%20spr%C3%A1vy%20%C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf>

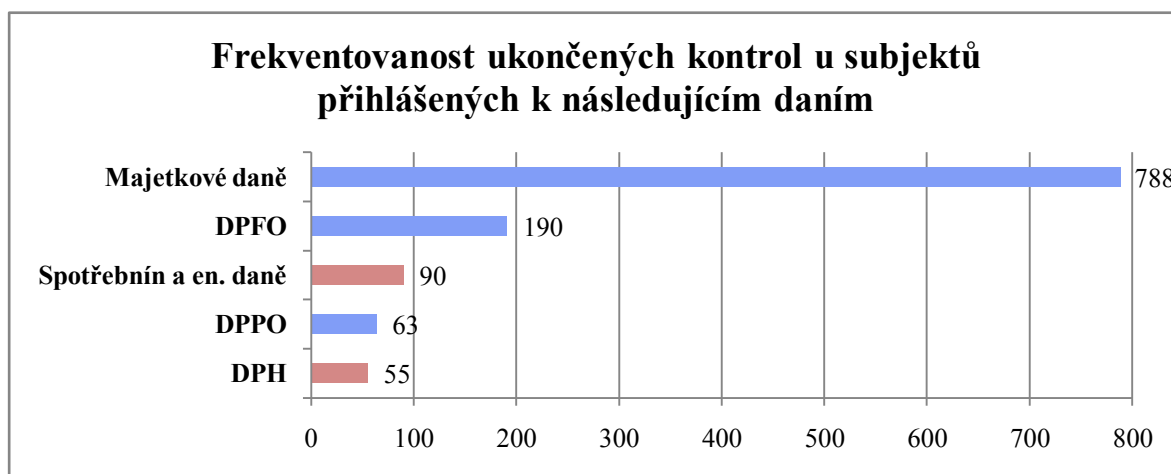
Graf 2.2 Zjištěné daňové úniky dle typu daně v roce 2011¹⁸

Graf 2.3 Daňový únik zjištěný v rámci 1 kontroly v roce 2011¹⁹

Graf 2.4 Frekventovanost ukončených daňových kontrol v roce 2011²⁰

¹⁸ Vlastní zpracování, vychází z údajů tabulky 2.2

¹⁹ Vlastní zpracování, transformace údajů z tabulky 2.2

²⁰ Vlastní zpracování, vychází z údajů MFČR (počet přihlášených daň. subjektů / množství daňových kontrol)

Výsledky kontroly DPH, spotřebních daní

Grafy 2.2, 2.3 a 2.4 nacházející se na předchozí straně spolu souvisejí, lze z nich konstatovat, že právě DPH je nejčastěji podrobena kontrole (jedná se o každý 55 subjekt) asi z důvodu, že je podle statistik MFČR kumulativně nejvíce náchylné k daňovým únikům. V roce 2011 bylo celkem ukončeno 13 710 kontrol DPH (*tabulka 2.2*), přičemž ochuzení státu, které z nich bylo vypočteno, bylo ve výši cca 3,9 mld. Kč (viz *tabulka 2.2 a graf 2.2*). Ovšem pokud se jedná o průměrnou výši daňového úniku na 1 kontrolu, pak je vhodné zmínit, že kritičtější je v tomto ohledu kategorie spotřebních a energetických daní (ukazuje *graf 2.3*). Mezitím co u DPH byla při 1 kontrole zjištěna změna daňové povinnosti o 282 951 Kč, u spotřebních a energetických daní se v průměru jednalo téměř o trojnásobek (650 240 Kč). Extrémem v rámci spotřebních daní v roce 2011 bylo 5 tabákových kontrol, kdy bylo při každé průměrně doměřeno přes 26 mil. Kč (vypočteno z *tabulky 2.2*). **Lze tedy usuzovat, že vhodným řešením by bylo, aby celní správa zkontrolovala více subjektů (v roce 2011 se jednalo o každý 90 subjekt, jak vyplývá z *grafu 2.4*) a zaměřila se na spotřební daň z tabáku i piva, protože v obou případech byl průměrný únik v řádech několika miliónů.**

Výsledky kontroly DPPO

Další únikovou položkou je DPPO, kdy ve sledovaném roce byl SR ochuzen zhruba o 2,2 mld. Kč (viz *tabulka a graf 2.2*) a v rámci jediné kontroly byl v průměru zjištěn stejný prohrěšek jako u DPH, tedy 281 780 Kč (*graf 2.3*). Lze říci, že výtěžnost z 1 kontroly je u DPPO (281 780 Kč) a DPH (282 951 Kč) podobně uspokojivá. Stejně tak porovnáme-li z *grafu 2.4* frekvencovanost těchto kontrol (DPPO – každý 63 subjekt, DPH – každý 55 subjekt) je zcela ucházející. Ačkoli je zde prostor k zlepšení. Například v podobě lepšího se zapracování na nový systém v návaznosti na přechod ze zákona o SpDP na DŘ.

Výsledky kontroly DPFO (daňová přiznání i ze závisle činnosti)

Ovšem absolutně nejvíce (15 778 ukončených kontrol, *tabulka 2.2*) si správci daní posvětili na FO. Nebylo to pro SR takovým přínosem jako výše zmíněné kontroly, protože se rozrostl zhruba o 0,5 mld. Kč (viz *graf 2.2*). Navíc se vzhledem k druhému největšímu

počtu přihlášených subjektu (více účtů je evidováno pouze u daně z nemovitosti) podařilo prozkoumat jen každý 190 subjekt (znázorňuje *graf 2.4*). **Ony daňové úniky u FO nejsou takových rozměrů neboť, jejich činnost není zpravidla v řádech milionů korun, tudíž pro ně není takového prostoru** (v roce 2011 se jednalo o 36 217 Kč na osobu, viz *graf 2.3*). Rovněž tomu přispívá skutečnost, že pokud jde o **odpovědnost za případný trestný čin, tak je v jejich případě snadné určit, kdo ji nese**, což ne vždy platilo u PO.

K *tabulce 2.2* se váže pojem změna daňové povinnosti. Ten je chápán ve smyslu zvýšení daňové povinnosti, neboť jen málokterý subjekt odvede znatelně vyšší daň než je ze zákona povinen (případy mylného vyčíslení daně). Co ovšem nelze opomenout je fakt, že ke změně daňové povinnosti došlo pouze u těch úniků, na něž daňová a celní správa narazila při kontrole. Velké množství jich však zjištěno není, nelze tedy určit skutečnou výši daňových úniku, možné je pouze stanovit nepřesný odhad podle ekonomických metod. Ekonomie sdružuje problematiku daňových úniků pod tzv. *stínovou ekonomiku* popisovanou ve 3. kapitole.

Podezření ze spáchání trestného činu dle TrZ

Pokud přijde správce daně či jiný státní orgán (například Finanční analytický útvar MFČR, dále jen FAÚ nebo celní správa) na skutečnost naznačující spáchání trestného činu, musí bez odkladu oznámit příslušnou věc policejnímu orgánu či státnímu zástupci. V roce 2011 bylo na trestní řízení nejčastěji převedeno podezření ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Z *tabulky 2.3* níže je patrné, že orgány činné v trestním řízení obdržely celkem na 1 432 případů oznámení od správců daně, celní správy či FAÚ (oproti roku 2010 jde o pokles ve výši 186 případů), nicméně tyto potenciální trestné činy dosáhly vyšší škody než v roce předchozím, jednalo se o nárůst o 0,414 mld. Kč na 6,803 mld. Kč.²¹

---

²¹ GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/vz_cds_2011.pdf

Tabulka 2.3 Podněty předané finančními úřady orgánům činným v trestním řízení²²

Ve věci	Počet předaných případů			Částka v mil. Kč		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
trestného činu zkrácení daně	1 267	1 510	1 325	11 658	6 362	6 452
jiného trestného činu	31	108	107	12	27	351
CELKEM	1 298	1 618	1 432	11 670	6 389	6 803

2.3 Ekonomická a hospodářská kriminalita

Tyto dva pojmy jsou někdy mylně shledávány jako synonyma, nicméně jejich vztah je odlišného charakteru neboť hospodářskou kriminalitu je nutno chápat jako podmnožinu kriminality ekonomické. Jakousi podpoložkou hospodářské kriminality jsou pak daňové úniky.

Rada Evropy²³ vyjádřila myšlenku zařadit pod ekonomickou kriminalitu následující:

- hospodářskou kriminalitu,
- finanční kriminalitu (proti bankovnímu systému, kapitálovému trhu a finančním institucím),
- praní špinavých peněz (legalizace nezákonných zisků) a tím teoretický výklad této aktuální problematiky sjednotit.

Ekonomická kriminalita získala na vážnosti převážně v návaznosti na uvolnění trhu neboli v důsledku přechodu na tržní ekonomiku na počátku 90. let minulého století. Díky privatizaci za pochybných okolností zbohatli jedinci jako Viktor Kožený nebo Pavel Tykač a přes média po ústa jednotlivců se neustále skloňovalo slovo „tunelování“. Transformace ekonomiky způsobila, že rovněž daňové úniky nabyly v naší zemi tzv. třetí rozměr. To vše v důsledku omezení kontrolní činnosti dané přechodem z prokuratury na státní zastupitelství.

²² MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z:

<http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Vron%20zprvy/Informace%20o%20v%C3%BDslede%C3%ADch%20C4%8Dinnosti%20Celn%C3%AD%20spr%C3%A1vy%20C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf>

²³ Doporučení č. R (81)12 Rady Evropy (výboru ministrů)

2.3.1 Ekonomická kriminalita

*Je termín mezinárodně vysvětlován jako protiprávní jednání s ekonomickými prvky, jehož účelem je dosažení majetkového, finančního i jiného prospěchu. Zároveň však protiprávní jednání musí naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů či skupin trestných činů.*²⁴

V rámci ekonomické kriminality je vhodné zmínit jednu skutečnost. Do roku 2012 stavělo české trestní právo na **individuální trestní odpovědnosti FO**. To znamená, že ačkoliv se skutečný případ ekonomické kriminality vztahoval na kolektivní orgán PO, tak trestně odpovědná mohla být pouze konkrétní FO, i když při spáchání trestného činu jednala jménem PO nebo v jejím zastoupení či v rámci činnosti PO.²⁵ Ke změně došlo 1. 1. 2012, kdy vešel v účinnost zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. Trestní odpovědnost PO je již déle možná například v sousedním Rakousku. **Přínosem ovšem je, že zákon nevylučuje trestní stíhání FO a trestní stíhání PO pro týž skutkový základ.**

2.3.2 Hospodářská kriminalita

Odborná literatura se v definici tohoto termínu různí a dle disciplín, kterými je popisován lze polemizovat o trestněprávním, kriminalistickém či kriminologickém výkladu. Ani jedno ze zmíněných pojetí však nevylučuje následujícímu vnímání hospodářské kriminality. Obecně lze říci, že jde o *jednání, která poškozují či ohrožují hospodářský pořádek nebo systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů.*²⁶

Charakteristickým rysem hospodářské kriminality je její latence, čili jedná se o skrytou trestnou činnost. V rámci jejího odhalování se lze alespoň částečně spoléhat na oznámení kontrolních orgánů a občanů.

---

²⁴ ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 2011. s. 13

²⁵ VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. 2010. s. 200

²⁶ CHMELÍK, Jan, HÁJEK, Pavel a NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. 2005. s. 17

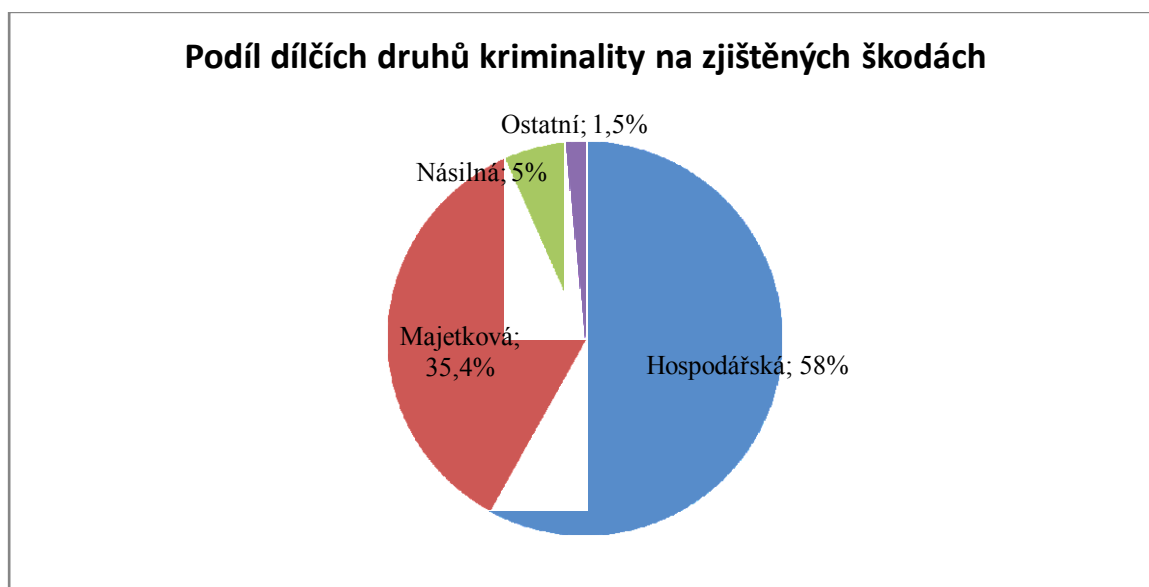
Trestněprávní definice

Vzhledem k zaměření této kapitoly je ovšem stěžejní vysvětlit hospodářskou kriminalitu ve smyslu trestního práva. Podle Novotného je to veškerá kriminalita pachatelů činných v hospodářském životě společnosti, přičemž spadají zde trestné činy proti:

- státním financím (například trestné činy daňové, celní, proti měně a platebním prostředkům),
- národnímu hospodářství (neoprávněné podnikání, účetnické, bilanční a bankovní trestné činy),
- podniku (nekalá soutěž, porušování práv k ochranné známce, porušování autorského práva),
- veřejnosti, ve smyslu podvodného jednání (poškození práv spotřebitele).²⁷

Důvodem proč je zapotřebí věnovat hospodářské kriminalitě pozornost je první místo z pohledu peněžitého vyjádření rozsahu této trestné činnosti, které si drží zcela s přehledem před druhou majetkovou kriminalitou (viz graf 2.5).

Graf 2.5 Podíl jednotlivých druhů kriminality na zjištěných škodách v ČR v roce 2011²⁸

²⁷ CHMELÍK, Jan, HÁJEK, Pavel a NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. 2005. s. 10-11

²⁸ Vlastní zpracování, zdroj: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

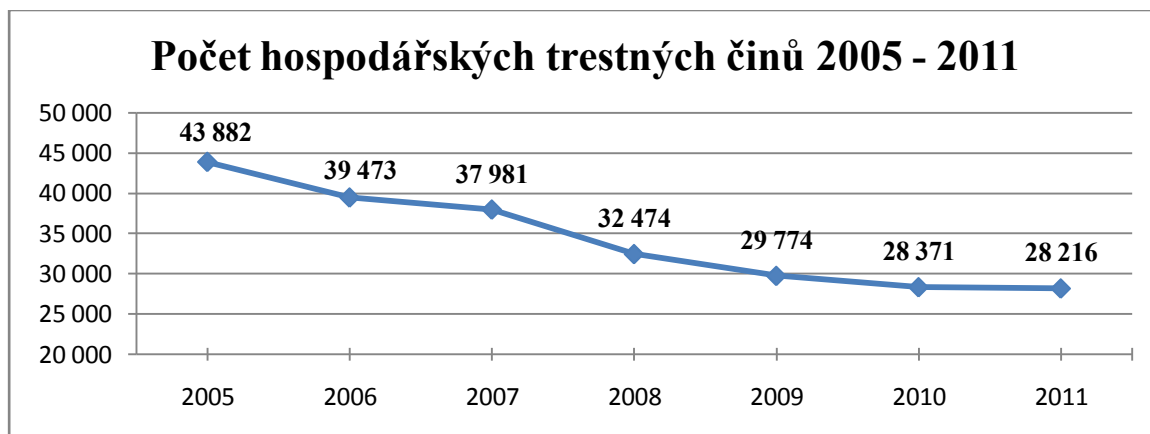
Trestné činy hospodářské

Nicméně zákonné rozdělení dle zvláštní části TrZ hlavy VI. sestává z následujících trestných činů hospodářských (§ 233 - §271 TrZ):

- díl 1 trestné činy proti měně a platebním prostředkům,
- **díl 2 trestné činy daňové**, poplatkové a devizové,
- díl 3 trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou,
- díl 4 trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.

Vývoj počtu hospodářských trestných činů v ČR znázorňuje *graf 2.6.*²⁹ Z těchto policejních statistik vyplývá, že od roku 2005 do roku 2011 měla tato trestná činnost tendenci klesat. Z původních 43 882 hospodářských trestných činů (rok 2005) se křivka sklonila až k číslu 28 216 (rok 2011), což znamená 35 % pokles. Objasněnost této trestné činnosti byla v roce 2011 kolem 47,5 %. Pro porovnání lze pak uvést, že celková objasněnost trestných činů v témže roce činila 38,5 %.

*Graf 2.6 Vývoj počtu hospodářských trestných činů 2005 – 2011*³⁰

²⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

³⁰ Vlastní zpracování, zdroj: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

2.4 Trestní právo daňové

Můžeme charakterizovat jako pododvětví trestního práva, v ČR není samostatně kodifikováno a dle TrZ zastřešuje následující úmyslné trestné činy: **zkrácení daně**, *poplatku a podobné povinné platby, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení, porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží a konečně padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti.*

2.4.1 Zkrácení daně

Nejčastěji se setkáváme s trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TrZ). *Jedná se o daňový únik ve smyslu podvodného jednání mající za následek vykázaní a zaplacení nižší daně, než jaká je uložena zákonem v absolutním případě, pak úplné zatajení daňové povinnosti.*

Objektem tohoto trestného činu je zájem státu, konkrétně potenciální příjem, který má sloužit k financování činnosti státu vykonávané ve veřejném zájmu.

Rozsah zkrácení daně určuje výši potenciálního trestu. **Větší rozsah**, jenž odpovídá minimálně 50 000 Kč, o které je daň úmyslně zkrácena, sebou nese riziko trestu odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta nebo případně i zákaz činnosti. Ten, kdo připraví státní orgány o 500 000 Kč a více tzv. **značný rozsah**, může strávit za mřížemi od 2 do 8 let. Stejně tak v případě, kdy zkrácená částka byla nižší, ale pachatel čin spáchal spolu se 2 či více osobami nebo poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru. Milovníci rizika mající na svědomí úniky **velkého rozsahu**, čili zkrácení daně nejméně o 5 mil. Kč se na svobodu nedostanou minimálně 5 nejvíce však 10 let.

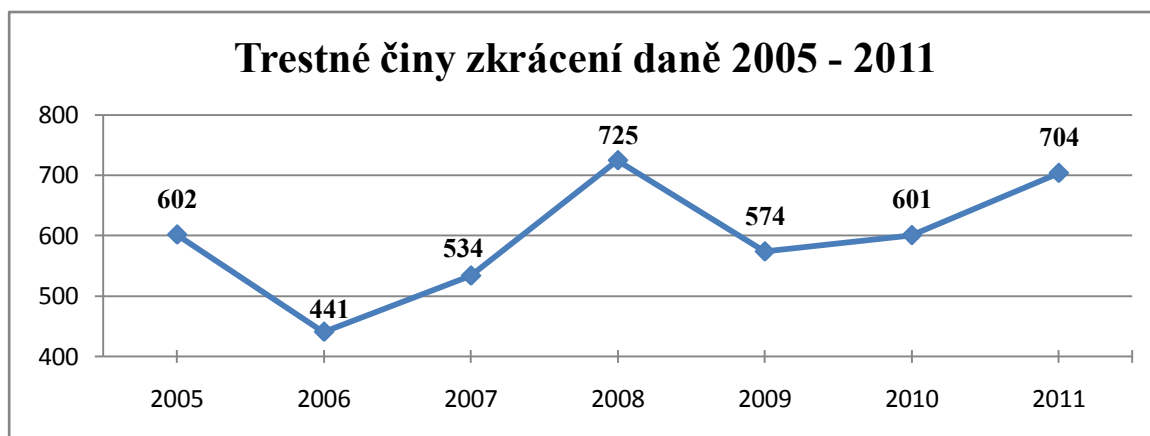
Pachatelem či spolupachatelem je nejčastěji plátce či poplatník zkrácené daně, ale může jím být i daňový poradce, který za klienta odevzdává daňové přiznání například v případě úmyslného zkreslení údajů podstatných pro vyměření daně.

Na stejné úrovni jako zkrácení daně stojí podle § 240 TrZ zkrácení pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistného na zdravotní

pojištění, poplatku nebo jiné podobné povinné platby. Tyto jednotlivá zkrácení nejsou v práci blíže popsány, nicméně lze na ně přiměřeně uplatnit stejné principy, týkající se daní.

Srovnajme v letech 2005–2011 klesající počet trestných činů hospodářských (viz *graf 2.6* výše) s vývojem trestných činů zkrácení daně (*graf 2.7*), což je typický zástupce skupiny trestných činů daňových. Je patrné, že na rozdíl od *grafu 2.6* není dodržen dlouhodobě klesající trend i přes vysoké trestní sazby za tyto činy. Lze to odůvodnit, motivujícím faktorem k této činnosti, jímž je vysoká nelegální úspora na daních, která se často pohybuje v řádech milionů. Vzhledem k tomu se v roce 2011 podílelo zkrácení daně na celkovém počtu hospodářských trestných činů více, než jak tomu bylo po předchozích 6 let (*graf 2.8*).

Graf 2.7 Vývoj počtu trestných činů krácení daně 2005–2011³¹

Graf 2.8 Podíl trestných činů zkrácení daně na hospodářské trestné činnosti 2005–2011³²

³¹ Vlastní zpracování, zdroj: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

³² Tamtéž

Dle *grafu 2.8* se v roce 2011 podílelo zkrácení daně na celkové hospodářské kriminalitě 2,5 % (absolutně jde o 704 případů). Neodvedení daně čítalo na 2,45 % hospodářské kriminality (692 případů). Na prvním místě však bylo neoprávněné držení platebního prostředku s 29,31 % (8 269 evidovaných případů). Pokud, ale porovnáme peněžním rozsah, tak se trestná činnost zkrácení daní podílí na hospodářské kriminalitě 24,18 % (jedná se o celkovou částku větší než 3 mld. Kč) a zaujímá druhé místo hned za podvody 24,41 % v hodnocení významnosti. Neodvedení daně se ve sledovaném roce nikterak významně nepodílelo na hospodářské kriminalitě, konkrétně 1,51 % (odpovídá částce nad 2 mil. Kč).

O rok předtím (2010) vypadaly statistiky hospodářské kriminality následovně. Podíl zkrácení daně činil 2,12 % (601 trestných činů) a v čele bylo opět neoprávněné držení platební karty s 28 % (početně šlo o zhruba 8 000 trestných činů). Avšak prim v peněžním rozsahu způsobeném hospodářskou kriminalitou (z celkových cca 14 mld. Kč) hrály trestné činy zkrácení daně ve výši 32 % a až poté se umístily podvody s 24 %.

Je vhodné též zmínit, že průměrný rozsah jednoho trestného činu zkrácení daně odpovídal v roce 2011 4 774 320 Kč, zatímco u neoprávněného držení platebního prostředku se jednalo o rozsah ve výši 15 572 Kč, což je 306 krát méně. Stejně tak průměrný rozsah podvodu byla na 1 trestný čin násobně nižší, 816 951 Kč.³³

Výstupem je tedy zjištění, že trestné činy zkrácení daně nejsou poměrově významné vzhledem k celkové hospodářské trestné činnosti, nýbrž to, co je činí tolik viditelnými, je jejich finanční rozsah.

Vylákání daňové výhody

Podle § 240 TrZ je trestným činem rovněž vylákání daňové výhody, které se odlišuje od předchozího činu, tím že si plátce či poplatník nesnižuje daňovou povinnost, ale *naopak na základě nepravdivých údajů požaduje plnění od státu, které mu nepřísluší*, protože často ani není registrován k příslušné dani (například DPH). Nicméně žádá výhodu, která se týká pouze osob přihlášených k této dani (příkladem je nadměrný odpočet DPH).

---

³³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

Dříve bylo vylákání výhody na povinné platbě samostatným právním institutem, ale nynější začlenění pod skutkovou podstatu trestného činu zkrácení daně má svůj účel. S účinností nového TrZ je možné počítat vylákanou výhodu na povinné platbě a zkrácení daně, poplatku aj.³⁴ Tato novota skýtá větší šanci, že protiprávní jednání bude většího rozsahu a bude jej možné klasifikovat jako trestný čin.

2.4.2 Neodvedení daně

Jedná se o *trestné jednání, kdy zaměstnavatel či plátce daně nesplní ve větším rozsahu svou zákonnou povinnost odvést vyměřenou daň za své zaměstnance či jiné osoby, ačkoliv si je této povinnosti vědom*. V úvahu přichází pouze platba DPFO ze závislé činnosti a z funkčních požitků.³⁵ Rozdíl oproti zkrácení daně je v tom, že zaměstnavatel se nesnaží daňovou povinnost za své zaměstnance či její část zatajit, potažmo dosáhnout jejího snížení, ale daň sraženou zaměstnancům neodvede správci daně.³⁶

Neodvedení daně se vzhledem k rozsahu tohoto činu trestá následovně:

- v případě většího rozsahu odnětím svobody až na 3 léta, popřípadě zákazem činnosti.
- Pokud pachatel získá značný prospěch pro jiného nebo pro sebe hrozí, že se na svobodu nepodívá minimálně 1 maximálně však 5 let nebo peněžitý trest.
- U trestů velkého rozsahu následuje odnětí svobody na 2-8 let.

2.4.3 Účinná lítost

Umožňuje pachateli, aby se zbavil trestní odpovědnosti za již dokonaný trestný čin, nápravou nebo zamezením škodlivého následku. Účinná lítost má motivovat pachatele, aby trestný čin zvrátil.

Na základě § 242 TrZ se jedná o dodatečné splnění zákonné povinnosti zaměstnavatele či plátce daně odvést platbu příslušnému správci daně. „Zvláštní účinná lítost

---

³⁴ RUŽIČ, Dušan. *Vývoj hospodářské kriminality v letech 2003-2008 a její legislativní úprava v České republice včetně porovnání s právní úpravou ve Slovenské republice*. 2009. s. 30

³⁵ Upraveno v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

³⁶ VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. 2010. s. 223

podle § 242 TrZ je ve vztahu speciality k obecné účinné lítosti podle §33 TrZ, protože stanoví pro pachatele příznivější podmínky.³⁷

2.4.4 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení

Při daňovém řízení je povinností daňových subjektů včasné a řádné vyměření daně. Avšak nesplněním oznamovací povinnosti vůči správci daně může dojít k ohrožení onoho včasného a řádného stanovení daně. Vedle toho může být ohroženo i případné vymáhání daně.

Tento trestný čin je dle § 243 sankciován odnětím svobody až na 2 léta, případně zákazem činnosti. Porušení oznamovací povinnosti ve značném rozsahu se trestá rovněž odnětím svobody na 1 rok až 4 léta nebo lze využít možnosti uložení peněžitého trestu.

2.4.5 Ostatní trestné činy daňové, poplatkové a devizové

Jedná se o následující zástupce, v rámci zkoumané problematiky však méně významné, proto blíže nepopsané.

- **Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží.** § 244 TrZ má za úkol chránit zájem státu na příjmech ze spotřebních daní. Trestá se jak padělání, tak pozměnění nálepek, kontrolních pásek či jiných předmětů k označení zboží pro daňové účely, tak neoznačení zboží těmito prvky.
- **Padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245).**
- **Padělání a pozměnění známek (§ 246).**
- **Porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství (§ 247).**

---

³⁷ VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. 2010. s. 226

3 Makroekonomický rozbor, spojitost daňových úniků se stínovou ekonomikou, daňové ráje

Daňovou problematikou se vedle práva zabývají i další obory, přičemž studium ekonomické fakulty je přinejmenším příslibem k rozvinutí ekonomické stránky tématu.

V ekonomii nalezneme vysvětlení existence daní za pomoci vytyčení funkcí, které tyto jednostranné platby v ekonomice zastávají. Mezi zmíněné funkce řadíme:

- vůbec nejstarší, zároveň dominující **fiskální funkci**, spočívající v získávání (nyní již pouze) finančních prostředků do veřejných rozpočtů. Stát s těmito prostředky následně hospodáří ve smyslu zajištění veřejných statků a potřeb.
- **Stabilizační funkci** mající za cíl korigovat dopady cyklického vývoje (expanze kontra recese) ekonomiky. Daně ovlivňují výstup ekonomiky potažmo nezaměstnanost, řízení daňové politiky by tedy mělo respektovat myšlenku udržení přijatelné výše nezaměstnanosti.
- Dále **distribuční funkci**, která má vyrovnávat rozdíly v důchodech jednotlivých subjektů. Daně představují solidarnost občanů příslušného státu neboť část důchodu je poplatníkům odjímana a následně přidělena příjemcům *transferových plateb*³⁸.
- **Alokační funkci**, ta funguje na principu umístění prostředků tam, kde by byly bez zásahu státu jen stěží směřovány (například v důsledku nedokonalé konkurenčního trhu).

Pokud ovšem přichází stát o určitou část daňových příjmů v důsledku daňových úniků, pak jsou právě zmíněné funkce oslabeny.

Samotný pojem daň vysvětlují ekonomové jako transfer části finančních prostředků ze soukromého do veřejného sektoru.³⁹ *Jedná se o odčerpání zákonem stanovené části nominálního důchodu ekonomického subjektu, která je hlavním zdrojem příjmů veřejných rozpočtů* (mezi další zdroje patří například poplatky a půjčky).

---

³⁸ Transferové platby představují peníze, které stát poskytuje vybraným občanům, aniž by za ně dostal protislužbu v podobě práce nebo je směnil za zboží či služby. Patří zde sociální dávky nebo podpora v nezaměstnanosti. Transfery jsou největší výdajovou položkou SR.

³⁹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 2006. s. 15

Ačkoliv ze samotné definice není patrný rozdíl mezi právním a ekonomickým přístupem, oba pohledy jsou značně odlišné. Právo se zaměřuje na skutečnosti jak, kdo a které daně je povinen platit. Dále upravuje, komu se příslušná daň odvádí a následnou kontrolní činnost. Vedle toho se zabývá jednotlivými lhůtami i dílčími řízeními a konečně, pro neplatiče stanovuje sankce.

Naopak druhá disciplína zkoumá vliv daní na makroekonomiku, konkrétněji na výstup neboli produkt ekonomiky, neboť platí, že daňová zátěž ovlivňuje spotřebu domácností i produkci a investice firem. Při analýze je využíván pomocný aparát v podobě nejrůznějších modelů z dílny klasiků, ale taky neokeynesovců. Například v podkapitole 3.1.4. zabývající se zmíněným daňovým zatížením, které je jedním z důležitých ukazatelů a přímo ovlivňuje výši daňových úniků, je pro názornost použit grafický aparát (konkrétně Lafferova křivka). Ekonomové (jedním z nich je i Laffer) se teoretickou cestou pokouší vybalancovat optimální výši tohoto zatížení, přičemž důvodem je dosažení tzv. maximálního mezního užitku z daní. V tomto smyslu jde o snahu nastavit daňovou zátěž tak, aby vyhovovala daňovým poplatníkům a nepokoušeli se daň zkrátit, což jde ruku v ruce s dosažením maximálního možného příjmu z daní do státního rozpočtu. V literatuře je používám termín „**ekonomická hranice zdanění**“, přičemž toto sousloví pojednává o hranici nejvyššího možného daňového zatížení, které zároveň neubírá ekonomice na výkonnosti. Ovšem přiřadit ke zmíněné hranici konkrétní hodnotu je tzv. mission impossible, protože situace a reakce subjektů trhu se s časem různí, tudíž jde o hranici pohyblivou. Pokud jsou daňové sazby stanoveny za touto bariérou, dochází k poklesu investic, zaměstnanosti, spotřeby a jiných veličin. Dále je třeba zmínit, že pakliže je v zemi vysoká míra zdanění, bývá to zpravidla jedna z hlavních příčin posilování tamní stínové ekonomiky. No a stínová ekonomika, následovně podrobněji popsána, je pojem, který zahrnuje ekonomické pojetí daňových úniků.

3.1 Stínová ekonomika

Všeobecně platné vymezení stínové ekonomiky neexistuje, ve výkladu tohoto pojmu se autor od autora liší. Nejspíš právě proto nalezneme spíše definice obecné. Stínovou ekonomiku lze chápat jako *činnosti potažmo příjmy, které jsou před státem záměrně skryty, dále též neformální aktivity či transakce, které nejsou zachyceny ve vykazovaném výkonu národní ekonomiky, a v neposlední řadě též ty činnosti, které i když vedou k oficiálním*

*příjmům, tak způsob jejich provedení je v rozporu s platnými právními předpisy.*⁴⁰

Na rozdíl od konkrétnějšího pojmu - daňové úniky, nedochází pouze k porušování daňových pravidel, ale i jiných předpisů, například těch pracovněprávních, nebo k nedodržování pravidel hospodářské soutěže.

Stínová ekonomika je směsí pololegálních, zároveň však těch nelegálních aktivit. Patří zde nehlášené, neregistrované a daním vyhýbající se výrobní činnosti, dále též ilegální výroba a následný dovoz lihovin či tabáku, zaměstnávání zahraničních osob bez povolení, práce na černo, obchod s kradeným zbožím, prostituce a činnost v oblasti drog.

Předchozí kapitola pojednávala o daňových únicích dle závažnosti. Mezi ty méně závažné patřily správní delikty, přičemž blíže popsány byly pro společnost škodlivější trestné činy daňové (součást ekonomické kriminality neboli veškerého trestného jednání s ekonomickými prvky). Vedle toho i makroekonomie rozčleňuje stínovou ekonomiku podle stupně škodlivosti. Při porovnání používané terminologie obou oborů je možné říci, že ekonomická kriminalita je právním terminologickým ekvivalentem černé ekonomiky, ale také části šedé ekonomiky. Rozlišujeme tedy:

1. **Šedou ekonomiku**, kde spadají produktivní činnosti nelegální nebo na hranici legality. Do této kategorie, mimo jiné, spadají i daňové úniky.
2. **Černou ekonomiku**, která je typicky kriminální a patří zde společenský blahobyt snižující aktivity, jejichž účelem není přímo ochuzovat stát na daních.⁴¹ Avšak častým vedlejším produktem činností do této kategorie spadajících, je právě daňový únik. Například prodejce drog se asi těžko počene ohlásit toto své podnikání a následně podá daňové přiznání, neboť by byl takzvaně sám proti sobě.

Nicméně existují i další dělení stínové ekonomiky například dle standardů OSN na následující typy:

1. *Skrytou ekonomiku*, spočívající ve zkreslování vykazovaných údajů (falšování účetních knih) a neoprávněném podnikání.
2. *Neformální ekonomiku*, jež zahrnuje aktivity sektoru domácností. Příkladem je prodej z domácí zahrádky či jiná příležitostná produktivní činnost, malé dílny atd.

---

⁴⁰ FRASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. 2007. s. 25

⁴⁰ JUREČKA, Václav aj. *Makroekonomie*. 2010. s. 37

3. A nelegální činnosti jako například korupce či prodej pašovaného zboží.⁴²

3.1.2 Rozsah stínové ekonomiky

Stínová ekonomika má své místo v každé zemi, to je neoddiskutovatelné, snad právě proto se každý stát snaží o výpočet rozsahu nebo lépe řečeno o odhad této neznámé. Nicméně používaná metodika je nejednotná. V ČR se o tuto problematiku zajímá například ČSÚ a promítá odhad statisticky nezachyceného růstu do změřeného výkonu ekonomiky (HDP).

Metody odhadů stínové ekonomiky

Základní členění rozlišuje metody *přímé* a *nepřímé*.

Nepřímé metody - v rámci nepřímého odhadu lze pracovat s rozdílem mezi přiznanými příjmy a příjmy odhadnutými na základě poptávky po penězích. Takto se vyčísluje stínová ekonomika oblíbenou monetární *Gutmanovou metodou*, která je používaná převážně ve vyspělých zemích.⁴³ Pro odhady transformující se ekonomiky je například doporučována metoda, fungující na vzájemné vazbě mezi ekonomickou aktivitou země a spotřebou elektrické energie, tzv. *Kaufmannova metoda*.

Přímé metody – jsou založené na průzkumech mezi obyvatelstvem. Využívá se dotazníků, výběrových šetření či sledování daňových úniků. Zástupcem těchto metod je například modelová metoda DYMIMIC (dynamic multiple-indicators multiple-causes model). Ta spočívá v odhadu proměnných (výše zdanění, sociálního pojištění, míra regulace, rozsah služeb poskytovaných veřejným sektorem atd.), které působí jako faktory vedoucí k růstu stínové ekonomiky. Při zkoumání pracuje s časovými řadami.

Problémem výše zmíněných metod je, že žádná z nich nezajistí přesný výpočet a zároveň je těžké zjistit, která metoda je pro danou ekonomiku ta nejvhodnější.

---

⁴²ŠIROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2008. s. 249

⁴³FRASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. 2007. s. 51

Ovšem na obecně platnou, ideální metodiku si budeme muset ještě počkat. I přes to existují snahy o používání jednotného postupu například u organizace OECD.⁴⁴

3.1.3 Rozsah daňových úniků

V podkapitole 2.2.2 bylo pojednáno o tzv. zjištěných daňových únicích, ty v roce 2011 činily celkem zhruba 6,9 mld. Kč a HDP v témže roce činilo 3 807,2 mld.⁴⁵ Kč. Vzhledem k tomu je možné odvodit, že pouze ta část daňových úniků, prokázaná díky daňovým kontrolám, tvořila 0,18 % HDP. Nicméně kdyby bylo možné podrobit daňové kontrole veškeré ekonomické subjekty v ČR, dostali bychom hodnotu několikanásobně vyšší.

Pro rovněž ne zcela přesný odhad daňových úniků používají ekonomové následující metody:

1. **Metoda reprezentativního vzorku daňových poplatníků** participující na průzkumech veřejného mínění. Zkoumá se postoj společnosti k daňovým deliktům, zjišťuje se míra zapojení respondentů do stínové ekonomiky například pomocí hloubkové daňové kontroly na velkém vzorku daňových subjektů.⁴⁶
2. **Aproximativní metodu**, která předpokládá, že díky existenci stínové ekonomiky vznikají rozdíly v příjmech a výdajích domácností. Pak je možné vzhledem k evidenci počtu odpracovaných hodin a hodinové mzdy odhadnout rozsah daňových úniků.

---

⁴⁴ OECD se snaží sjednotit postup měření podílu stínové ekonomiky na HDP a vydala k tomu příručku s názvem „Measuring the Non-Observed Economy“. Tato publikace je v PDF formátu dostupná na webových stránkách organizace.

⁴⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Úvodní poznámky k zveřejněným ročním národním účtům za roky za roky 2009 až 2011* [online]. 1. 10. 2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/Uvodni_poznamky_1_10_2012.pdf

⁴⁶ ŠIROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2008. s. 248

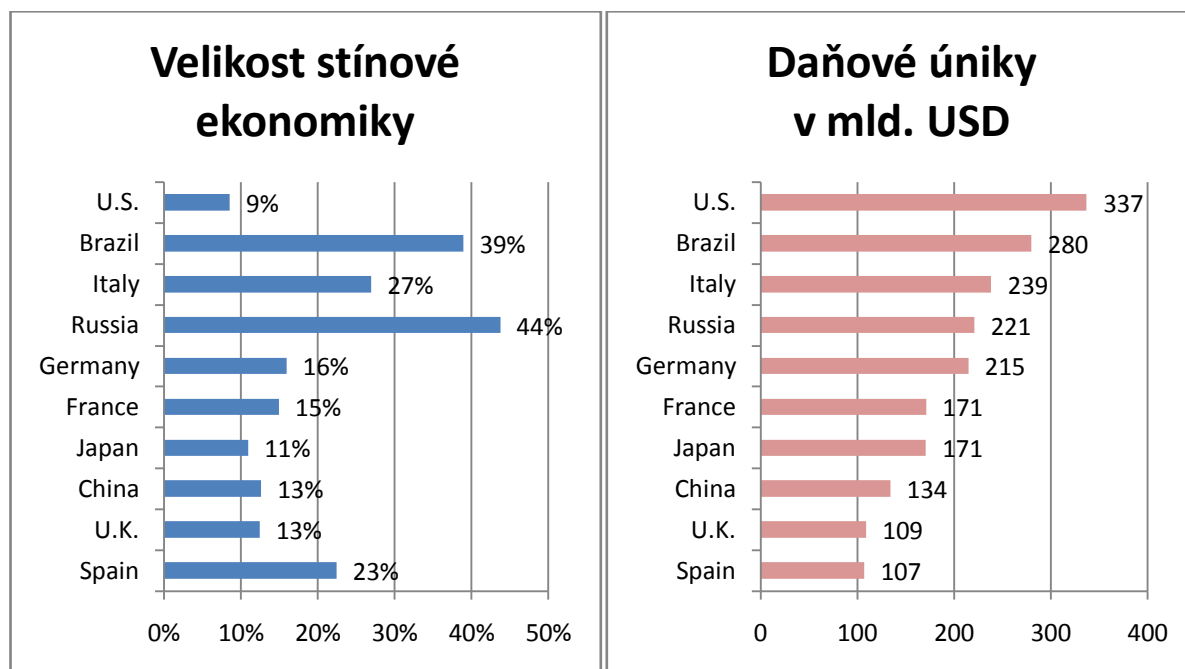
Rozsah daňových úniků ve světě

Tabulka 3.1 Žebříček 10 zemí dle ztrát na daňových únicích (2010)⁴⁷

Země	HDP (v mil. USD)	Velikost stínové ekonomiky v % HDP	Celkové daňové zatížení	Výše daňových úniků (v mil. USD)
U.S.	14,582,400	8.6%	26.9%	337,349
Brazil	2,087,890	39%	34.4%	280,111
Italy	2,051,412	27%	43.1%	238,723
Russia	1,479,819	43.8%	34.1%	221,023
Germany	3,309,669	16%	40.6%	214,996
France	2,650,002	15%	44.6%	171,264
Japan	5,497,813	11%	28.3%	171,147
China	5,878,629	12.7%	18%	134,385
U.K.	2,246,079	12.5%	38.9%	109,216
Spain	1,407,405	22.5%	33.9%	107,35

⁴⁷ Vlastní překlad a zpracování zprávy z listopadu 2011, THE TAX JUSTICE NETWORK. *The cost of tax abuse. A briefing paper on the cost of tax evasion worldwide* [online]. 2011 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: http://www.tackletaxhavens.com/Cost_of_Tax_Abuse_TJN%20Research_23rd_Nov_2011.pdf

Graf 3.1 Procentuální velikost stínové ekonomiky vzhledem k HDP a graf 3.2 Daňové úniky v mld. USD⁴⁸

Z tabulky 3.1 vyplývá, že americká ekonomika působí jako velice dobrá živná půda pro daňové úniky. Zarážející je ovšem skutečnost, že celková daňová zátěž je v této zemi nízká, ale přitom je všeobecně považována za hlavní příčinu daňových úniků (více v části 3.1.4). Vysvětlení lze hledat ve velikosti ekonomiky. Spojené státy jsou bezesporu největší ekonomikou světa, proto i když je míra zdanění v zemi přijatelná, mohou být celkové daňové úniky země na vrcholku pyramidy (viz graf 3.2). Vedle toho je „daňová morálka“ v USA na vysoké úrovni⁴⁹, tudíž by při posuzování daňových úniků v této zemi více vypověděla data vztahující se na jeden daňový subjekt.

Pokud bychom přistoupili k druhé Brazílii a čtvrtému Rusku, zde není výsledek nikterak překvapivý, tyto rychle rostoucí trhy (Brazílie je šestým největším producentem HDP) jsou součástí seskupení zemí zvané BRICS.⁵⁰ Očekávalo se, že za několik let až desítek let zastanou pozici dominantních ekonomik světa. Nyní se však i růst těchto nadějných ekonomik zpomaluje. Navíc se v současnosti obě tyto země potýkají s černým sektorem ekonomiky, zejména pak s korupcí.

⁴⁸ Vlastní zpracování podle tabulky 3.1

⁴⁹ Jak tvrdí studie univerzity Yale z roku 2005

⁵⁰ BRICS je označení pro hospodářské seskupení následujících zemí: Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jižní afrika.

Naopak dlouhodobě velice vyspělá Itálie se potýká s daňovými úniky více, než je v rámci EU obvyklé. V této zemi byl za daňové úniky, prozatím nepravomocně (má možnost se proti rozsudku odvolat), odsouzen například italský expremiér Silvio Berlusconi. Daňová zátěž nad 43 % (dle zprávy z roku 2010) zde sehrála svou motivační roli. Ačkoliv Česká televize odvysílala na toto téma zprávu, která uvádí, že skutečná daňová zátěž o 2 roky později zde činila neuvěřitelných 84,4 %. Na protest nehorázných daňových odvodů například jeden z podnikatelů předal klíče od svého maloobchodu italskému náměstkovi ministra financí, aby tak poukázal na podmínky, v nichž již nemá podnikání smysl. Současná daňová politika se věnuje změnám, jež mají daňové úniky eliminovat na minimum. Jedná se například o navýšení pokut v souvislosti právě s daňovými podvody. Tamější vláda se snaží bojovat s poskytovateli služeb, kteří nevystavovali doklady ke každému úkonu. Místní restaurace údajně přiznávaly průměrné denní tržby ve výši pouze 38 EUR, ostatní příjmy už zkrátka neprocházely skrze účetnictví. Ovšem více kontrol způsobilo, že je nyní rutinní záležitostí i účet za zmrzlinu zakoupenou u pojízdného vozíčku se zmrzlinou.

3.1.4 Příčina daňových úniků

Při vyhodnocování příčin daňových úniků by bylo možné polemizovat o vlivu institucí majících za úkol prosazování právního rámce. Je jasné, že dobře propracovaný systém může od stínových aktivit odrazovat, naopak slabá regulace nebo odhalování může působit motivačně. Rovněž tak větší četnost kontrol, čili rostoucí riziko odhalení, přispívá k omezení nelegálních aktivit. Adekvátním vysvětlením nárůstu daňových úniků může být též recese v ekonomice.

Nicméně je vhodné zmínit, že někdy je vysvětlení prosté, protože některé typy aktivit jsou samy o sobě jednoznačně náchylnější k daňovému úniku. Je třeba se zaměřit na řemesla, poskytování služeb. Názornou ukázkou je návštěva kadeřnictví, kde od poskytovatele služby mnohdy neobdržíte doklad za provedený výkon. Dále lze uvést stavebnictví, vždyť kolik pracujících na stavbách není v pracovním poměru, nemá sjednanu dohodu, ani neprovozuje živnost. O to vše a mnohé další stát a související instituce přicházejí na daních nebo povinných platbách za sociální a zdravotní pojištění. Vzhledem k tomu by měly být právě zmíněné činnosti kontrolovány více než jiné.

Ovšem velice podstatným i v rámci časového horizontu státní mocí krátkodobě variabilním faktorem je **daňové zatížení**. Vysoké daňové sazby či nestálost daňových režimů působí negativně na daňové subjekty. Dalo by se říci, že jde o častý spouštěč nelegálních aktivit. Někdy se jedná o pohnutku k opuštění daňově nehostinné země, přičemž zakotvení následuje v lokalitách označovaných daňové ráje. O těchto přístavech, které s otevřenou náručí vítají každou investici, podrobněji v kapitole 3.2, nyní více o vlivu výše daňových sazeb na daňový výnos a rozdíl mezi skutečným a přiznaným důchodem (příjmem) a k tomu budiž nápomocná lafferova křivka.

Lafferova křivka

Americký ekonom zkonstruoval názornou křivku nesoucí jeho jméno tzv. **lafferovu křivku**. Křivka se nachází na *obrázku 3.1 v části (c)* a je zrcadlově převrácena, aby bylo možné přijímat asociace s příjmy ekonomických jednotek. Křivka má vyjadřovat efekt plynoucí z rostoucí daňové sazby.

Část (a) obrázku 3.1 nacházející se nahoře není pro zkoumání stěžejní, neboť představuje indifferenční mapu znázorňující vztah výše mzdy (neboli důchodu, který s rostoucími daňovými sazbami t_1 - t_3 klesá) a volného času. Bod F představuje extrém, neboť při zdanění celého důchodu by lidé nepracovali (nesměňovali volný čas za práci). Daňový výnos i přiznaný a skutečný důchod by tedy byly nulové.

Pokud si představíme správně orientovanou lafferovu křivku, pak má zprvu rostoucí tendenci. V této fázi je růst daňových sazeb provázen také vyššími výnosy na daních. Zároveň je důležité, že ekonomické subjekty jsou vesměs ochotny výši zdanění akceptovat (názorně na *obrázku 3.1, část (b)*, tudíž se skutečný důchod (křivka Y_s) mnoho neliší od důchodu přiznaného (vystižen křivkou Y_p). Stejně tak je daňový výnos v *části (c)*, generovaný na základě přiznaných příjmů R_1 , jen málo vzdálen výnosu potenciálnímu R_2 (pokud by všechny subjekty přiznaly skutečnou výši příjmů). Ačkoli daňový výnos roste čím dál pomaleji, až dosáhne stacionárního bodu (lafferův bod C a D odpovídá ekonomické hranici zdanění, jak bylo zmíněno výše). Důležité je, že za touto hranicí již dodatečné daňové zatížení nepřináší vyšší příjem do SR (viz klesající část lafferovy křivky), neboť poplatníci mají sklon přiznávat příjmy o poznání nižší než před ní (porovnání úseček u_1 a u_2). Červeně vyšrafovaná oblast pak znázorňuje, o kolik je stát ochuzen na daních (daňové úniky).

Je zřejmé, že daňové sazby vyšší než t_c mnohem více podněcují u subjektů neochotu platit daně ve správné výši.

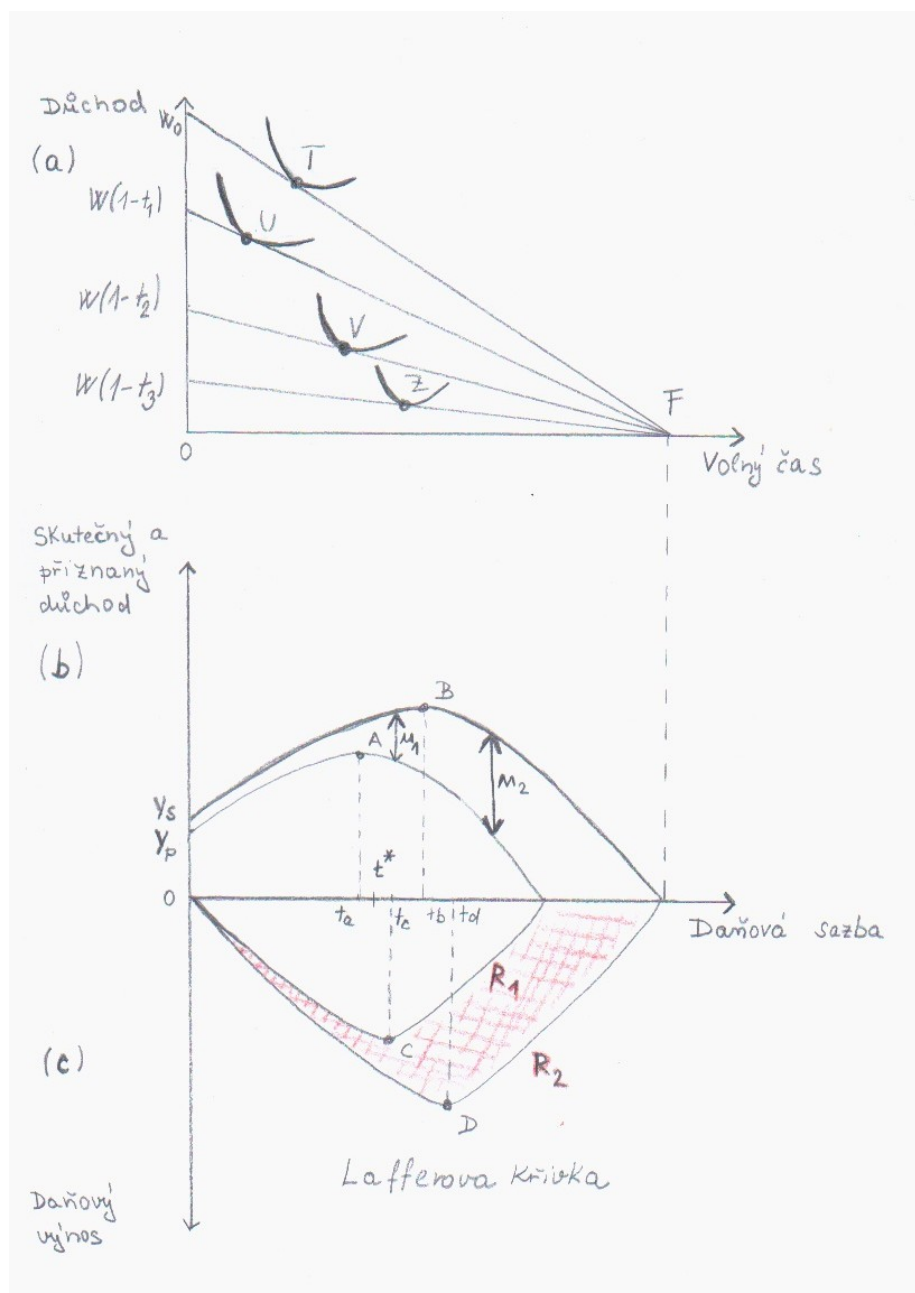
V návaznosti na lafferovu křivku lze navrhnout nižší zdanění příjmů (optimálně ve výši t^*), čímž by došlo ke zvýšení příjmů do SR, protože ekonomické jednotky by deklarovaly výši příjmů blíže jejich skutečnému důchodu. Dále je při úpravách daňového režimu vhodnější zvyšování daňových sazeb u nepřímých daní, a to z důvodu nižší cenové elasticity.⁵¹

V praxi ovšem existují i zcela protichůdné názory, kdy navýšení nepřímých daní (DPH) prodražuje spotřebu a velice negativně působí na nejchudší vrstvy obyvatelstva. Naopak bohatší spotřebitelé nemají problém s rostoucí cenovou hladinou potravin, ale co neuznávají, je progresivní zdanění svých příjmů. Ačkoliv progresivní daň z příjmů zase maximálně vyhovuje nízko-příjmovému obyvatelstvu. Z toho vyplývá, že není možné nalézt řešení v podobě výše zdanění, vyhovující státní pokladně i všem příjmovým skupinám obyvatelstva. Tudíž daňové úniky nelze zcela eliminovat ani do budoucna.

---

⁵¹ ŠIROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2008. s. 69

Obrázek 3.1 Lafferova křivka (vliv změny daňových sazeb na daňový výnos a skutečný versus přiznaný důchod)⁵²

⁵² Vlastní zpracování, předloha: ŠIROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2008. s. 69-70

3.1.5 Náměty ke snížení počtu daňových úniků

Předchozí odstavce se zabývaly vysokým daňovým zatížením z hlediska možné příčiny daňových úniků. Naopak **snížení daňového zatížení** může fungovat žádoucně na počet daňových úniků. V rámci objektivního přístupu je třeba uvést, že existují i autoři polemizující o existenci korelačního vztahu mezi mírou zdanění a daňovými úniky. Vzhledem ke složitosti tohoto vztahu bude patrně ještě trvat, než budou ekonomové schopni pomocí matematicko-statistických metod dojít k podloženému závěru. Problémem jsou různé odhady daňových úniků pro jednu zemi vzhledem k použité metodice. Nicméně to, co lze s určitostí tvrdit již dnes je, že zcela názorově jednotní nebudou ekonomové nikdy.

Rovněž **důslednější vymáhání dodatečně vyměřené a nezaplacené částky na daních** může přispět ke zvýšení počtu subjektů, které dají přednost řádnému tvrzení daně a jejímu následnému odvedení. A v neposlední řadě by bylo taktéž prospěšné, kdyby EU docílila jednotných daňových sazeb a nedocházelo tak k přelévání kapitálu z jedné země do druhé.

Dále je možné zaměřit se na jedince vydělávající prostřednictvím Aukro.cz nebo Minibazar.cz. Mezitímco dva výše zmíněné portály mají správci daně již v merku, doporučení je následující. Zabývat se i dalšími inzertními stránkami jako například Sbazar, Omlazení, Votoč vohoz, a další. Ačkoliv původním smyslem těchto inzertních portálů byl příležitostný prodej převážně použitého zboží všeho druhu, dnes si někteří s jejich pomocí vydělávají či přivydělávají klasickým předprodejem nového zboží na živobytí. Pokud se ovšem jedná o soustavný prodej, a zároveň roční příjem takového prodejce přesáhne 15 000 Kč, pak je dotyčný/á povinen podat daňové přiznání i zaplatit správci daně vyměřenou částku. Problémem je, že vesměs se tak neděje, přičemž na tyto podnikatele by možná zapůsobily **nižší daňové sazby (i snížení odvodů za sociální a zdravotní pojištění) zároveň s jednodušším daňovým přiznáním**. Obojí by mohlo napomoci k tomu, aby alespoň někteří jedinci své příjmy z vlastní vůle zdanili. K tomu je nutno podotknout, že jednoduchosti by bylo dosaženo i **úpravou školních osnov** (zařazení základních informací o daňových povinnostech či pojednání o tom, jak začít podnikat do těchto osnov). Důvodem je finanční i legislativní negramotnost obyvatel tohoto státu. Pakliže by byli budoucí podnikatelé seznámeni alespoň se základními požadavky a povinnostmi souvisejícími s podnikáním, popřípadě i se sankcemi za jejich nedodržení, pak by bylo jistě pravděpodobnější, že budou

dodržovat platnou legislativu, než jak je tomu dnes, kdy je spousta jedinců neznalých a sami o sobě se vzdělávat tendenci nemají.

Při boji s daňovými úniky by rovněž bylo vhodné posílit **kontrolní činnost ve velkých městech**. Podle údajů z roku 2010 je klíčová Praha, kde sídlí nejvíce podnikatelů a daňová kontrola má možnost v průměru zkontrolovat každého evidovaného podnikatele jednou za více než sto let. Navíc je ve velkých městech větší pravděpodobnost daňové trestné činnosti nežli v oblastech mimoměstských.⁵³

Řešení lze dosáhnout též jednotným postupem při boji s daňovými úniky v rámci EU. V úvahu přichází například **efektivnější spolupráce při vyšetřování daňové trestné činnosti s mezinárodním prvkem**. Krok vpřed má znamenat od letošního roku platný předpis ukládající povinnost předložit na žádost členského státu daňové údaje o občanovi a nelze se již odvolávat na bankovní tajemství. Cíl je prostý, minimalizovat daňové úniky, k nimž dochází při přeshraničních obchodech a finančních transakcích. EU počítá s ukrojením z více než 1 bilionu EUR, o které přišla podle průzkumu zpracovaného institutem Tax Research UK v roce 2012 na daních. Dále vyšel z dílny EU čerstvý akční plán pro posílení boje proti daňovým podvodům a únikům. Ten se zabývá daňovými úniky i v delším časovém horizontu (výhledově po roce 2015). Mimo jiné je v něm rozpracována **myšlenka společné daňové kontroly a vzájemného přístupu do národních databází**.⁵⁴

Avšak konkrétní, již v některých zemích fungující, dosti kontroverzní způsob eliminace daňových úniků spočívá v tzv. **odměňování udavačů**. Čili ten, kdo nahlásí jiného daňový únik, má nárok na odměnu z dodatečně vybrané daně. Evropská unie pohlíží na tento postup spíše skepticky, avšak ve Velké Británii podobný projekt již několik let funguje a zdejší finanční a celní úřady vyplatily v letech 2008-2010 více než 437 000 liber místním udavačům. Mimo Evropu využívají institut odměňování udavačů v USA (odměna je zde v rozmezí od 15 % do 30 % z dodatečně vybrané částky na dani), Keňi nebo v Indii. V poslední zmíněné Indii si „žalovníčci“ mohou přijít až na pětinu sumy dlužné částky navýšené o vyměřené penále. „Malý tip, který nám dáte, může vést k velké sklizni," stojí v oficiálním dokumentu jedné z poboček tamního celního a daňového úřadu.⁵⁵ V africké Keni

---

⁵³ VLKOVÁ, Jitka. IDNES. *Finanční úřady nestíhají kontroly firem, v Praze přijdou jednou za sto let* [online]. 31.3.2010 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/financni-urady-nestihaji-kontroly-firem-v-praze-prijdou-jednou-za-sto-let-15f-ekonomika.aspx?c=A100330_205204_ekonomika_vel

⁵⁴ *Akční plán pro posílení boje proti daňovým podvodům a únikům*

⁵⁵ HOLANOVÁ, Tereza. AKTUÁLNĚ.CZ. *Odměna za udání, kdo neplatí daně* [online]. 20. 9. 2012 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=757876>

je dokonce používán jednotný formulář k nahlašování nelegálních činností zvaný „Information Referral“.⁵⁶ Informátor jednoduše zatrhne, k jakému daňovému porušení pravděpodobně došlo. Na výběr má například podhodnocování, nenahlášení příjmů, falšování dokladů aj. Ovšem pokusme se chvilkově si představit zavedení podobného formátu v ČR. Zdejší občané by zajisté udávali s obrovským nadšením, neboť i bez peněžní odměny dostává daňová správa desítky hlášení měsíčně. Rovněž by někteří jedinci mohli pravidelná hlášení pojmout jako nový způsob výdělečné činnosti a příslušné úřady by jistě nevěděly, jak takové množství udání zpracovat.

Necht' je navrhované řešení jakékoliv, je zřejmé, že i přes veškerou snahu se vždy alespoň malá část spekulantů pokusí daň zkrátit. Myšlení jedinců, kteří tak rádi učiní navzdory jakkoli vysokému riziku odhalení, nelze žádnými opatřeními přeprogramovat. Daňovým únikům tedy nikdy nebude možné zcela zabránit, protože jediný způsob by znamenal absolutní zrušení daňové povinnosti, což je v lokálních podmínkách zkrátka nereálné.

3.2 Daňové ráje

Jejich existence je delší, než by se mohlo na první pohled zdát. Zhruba od roku 166 př. n. l. se objevuje zmínka o řeckém ostrově Delos, kde se již tehdy obchodovalo bez jakýchkoliv poplatků, daní nebo cel. Ostrov se díky tomu stal oblíbenou obchodní spojkou. Předmětem obchodu byla slonovina, kovy, víno a koření.

Obdobně to fungovalo i v dalších samostatných oblastech, přičemž známým příkladem je kromě středověkého přístavu Marseille i Londýnské City, německá Hansa a později nizozemské Flandry.⁵⁷ Například zmíněné město Marseille kvetlo díky výhodám pro obchodníky v podobě bezcelního pásma až do roku 1481, kdy se stalo součástí Francie.

Již v 16. století se pak díky koloniálnímu obchodu objevují první offshorové transakce. Od dvacátých let minulého století vzniká, v tolik oblíbené karibské oblasti,

---

⁵⁶ KENYA REVENUE AUTHORITY. *Informer management guidelines* [online]. 28. 6. 2012 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z:

<http://www.kra.go.ke/notices/pdf2012/Approved%20-%20Informer%20Management%20Guidelines.pdf>

⁵⁷ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 2007. s. 30

legislativa umožňující registraci společností s daňovým osvobozením. Největší nárůst usídlování společností do daňových oáz se datuje od šedesátých let rovněž minulého století.

Ovšem tzv. nová generace daňových rájů dnes již nezahrnuje pouze země s nulovou či minimální daňovou sazbou, ale moderní pojetí je založeno hlavně na prvku netransparentnosti a bankovního tajemství.

Daňovými ráji nebo též „***offshorovými centry***“ označujeme v současnosti území, která se vyznačují následujícími charakteristikami:

- *přísným dodržováním bankovního tajemství,*
- *nízkými až žádnými daněmi a poplatky, z příjmů, ze zisku (ani další z daní, dědická a darovací není v daňových rájích uvalena),⁵⁸*
- *minimálními formalitami pro vytvoření či přemístění společností (jednoduchost podnikatelského prostředí a anonymita),*
- *malou informační povinností společností (bez nutnosti vedení účetnictví, provádění auditu i podávání daňového přiznání),*
- *a omezenou až žádnou mezinárodní spoluprací s Interpolem, Europolem nebo jednotlivými státními justičními orgány.⁵⁹*

Role daňových rájů je následovná, umožňují utajování vlastníků společností a dále též držitelů či původců fondů. Dalším vážným problémem je jejich nespolupráce s mezinárodním společenstvím při vyšetřování daňových úniků a trestných činů. Zároveň o nich můžeme říci, že působí jako spojka mezi legitimními finančními transakcemi a penězi kriminálního původu.

A o kteréže oblasti se jedná? O tom pojednává *tabulka 3.2*. Daňové ráje jsou v ní seřazeny sestupně dle míry neprůhlednosti. Při sestavování pořadníku sehrála roli kritéria jako anonymita vlastníků, mezinárodní spolupráce při vyšetřování hospodářské kriminality nebo úroveň liberalizace obchodního práva.

---

⁵⁸ Poznámka: V daňových rájích je často placena pouze nízká paušální „daň“.

⁵⁹ Překlad z francouzské platformy UHLOVÁ, Alexandra. Originál: CHAVAGNEUX, Christian a Ronen PALAN. *Právní a daňové ráje - zastavme skandál*. s. 5

Tabulka 3.2 Daňové ráje dle míry neprůhlednosti⁶⁰

Bahamy	Bahrajn	Americké Panenské o.	Malta
Barbados	Bermudy	Spojené státy (Delaware)	Filipíny
Belize	Britské Panenské ostrovy	Rakousko	Maledivy
Brunej	Kajmanské o.	Libanon	Guernsey
Dominika	Cookovy o.	Izrael	Montserrat
Malajsie (Labuan)	Kostarika	Libérie	Singapur
Samoa	Gibraltar	Anguilla	Kypr
Seychely	Grenada	Jersey	Maďarsko
Svatá Lucie	Marshallovy o.	Lichtenštejnsko	Lotyšsko
Svatý Vincenc a Grenadiny	Nauru	Lucembursko	Nizozemské Antily
Švýcarsko	Panama	Macao	Belgie
Turks a Caicos	Portugalsko (Madeira)	Uruguay	Monako
Vanuatu	Gibraltar	Andorra	Hongkong
Mauritius	Súdán	Aruba	Irsko
Antigua a Barbuda	Spojené arabské emiráty	Ostrov Man	Nizozemsko a Velká Británie

Legenda: buňky vybarveny **červeně** znamenají neprůhlednost 95-100% (takto zbarvené státy jsou často tranzitními místy mezinárodní korupce a jiných nelegálních praktik), buňky zbarveny **oranžově** se vyznačují netransparentností v rozmezí 75-94% a **zeleně** 40-74%.

Ostrovní státy například v karibské oblasti nebo poblíž Velké Británie nabízí zahraničním společnostem výměnou za peněžní prostředky registraci jejich společnosti. Je jasné, že některé malé ostrovní ekonomiky jsou silně závislé na globálně škodlivých⁶¹ daňových praktikách, a pokud by je znemožnili, přišly by o investice a hospodářský růst. Naopak pokud nabízejí jednoduché a daňově nenákladné podnikatelské prostředí, naakumulují tak obrovský zahraniční kapitál, proto mohou být rozlohou i počtem obyvatel zanedbatelné země schopny vykazovat neuvěřitelné objemy investic. 5 konkrétních zemí, z nichž jasně první jsou Britské Panenské ostrovy, následují Kajmanské ostrovy, Lucembursko, Mauritius a Nizozemsko, jejichž populace dohromady zastává 0,27 % populace světové a podíl HDP těchto zemí na celosvětovém HDP se pohybuje okolo 1 %, dosáhlo 1,7 krát většího objemu zahraničních investic než celé USA a trojnásobku součtu

⁶⁰ MERCKAERT, Jean a Cécil NELH. *Ekonomika v pohybu. Nadnárodní společnosti, daňové ráje a přelétavé bohatství*. 2011. s. 9

⁶¹ Globální škodlivost je myšlena ve smyslu tamní liberální legislativy, protože ta zapříčiňuje, že daňové ráje přímo přispívají k mezinárodní kriminalitě.

investic Japonska, Německa a Francie.⁶² Je to překvapující a znepokojující zároveň, ovšem při bližším pohledu na podnikatelské prostředí nabízené příchozím zahraničním společenstvem se není se čemu divit. Například první zmíněné Britské Panenské ostrovy jsou tak oblíbené, neboť tam registrované mezinárodní společnosti, s největším potěšením, neplatí žádná cla a tamní DPPO je (po odečtení 8 000 EUR z daňového základu) pouze kolem 8 %. To ovšem není podivným údajům konec, ony i v České republice existují společnosti profitující z poskytování sídla jiným společenstvem, ale druhý největší investor, Kajmanské ostrovy, se liší tím, že je zde v jediné budově usídleno více než 12 000 společností. Barack Obama na tuto skutečnost 5. 2. 2008 reagoval slovy: „Je to buď největší dosud postavená budova na světě, nebo největší daňový podvod v dějinách.“

Dále je ve vztahu k *tabulce 3.2* vhodné zmínit, že netransparentní daňové ráje vyhledávané z důvodu nespolupráce s vyšetřovacími orgány nebo vlivem absence povinnosti auditu účetnictví či vzhledem k dodržování anonymity vlastníků, přitahují nemalé množství přinejmenším podezřelých podnikatelů. Vzhledem k tomu se v blízké budoucnosti očekává „rozškátulkování“ společností na ty důvěryhodnější a ty důvěru pozbývající, neboť korektní společnosti nebudou mít zájem fungovat v oblastech, které již zaujímají pochybní podnikatelé. Raději si tedy budou vybírat destinace, které sice nabízejí nízkou daňovou povinnost (někdy i celkové osvobození kapitálových zisků od daní), ale neumožňují společenstvem zcela netransparentně fungovat. Alespoň to vyplývá ze soudobých preferencí, přičemž v Evropě nyní nejvíce přibývá na oblibě Kypr a stabilně vysoké oblibě se těší například Nizozemsko.

Pokud se zaměříme na české podnikatelské prostředí, tak podle analýzy agentury ČEKIA je aktuálně z některého z daňových rájů kontrolováno 3,43 % z celkového počtu 366 500 PO registrovaných v Česku. Na konci roku 2012 se počet takto řízených společností vyšplhal na 12 554 a i v budoucnu se očekává, že bude tento trend rostoucí.⁶³

---

⁶² MERCKAERT, Jean a Cécil NELH. *Ekonomika v pohybu. Nadnárodní společnosti, daňové ráje a přelétavé bohatství*. 2011. s. 10

⁶³ ČEKIA. *Zájem o daňové ráje opět prudce roste* [online]. 7. 8. 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.kra.go.ke/notices/pdf2012/Approved%20-%20Informer%20Management%20Guidelines.pdf>

3.2.1 Zápory daň rájů - makropohled

Negativní vliv existence daňových rájů na domácí ekonomiku

Daňové ráje odčerpávají kapitál téměř z každé ekonomiky. Nejedná se o pouhé ztráty na daních, ale o celkový odliv peněz. Kdyby se alespoň část těchto prostředků udržela v domácí ekonomice, znamenalo by to pro ni posílení na investicích a ve svém důsledku i tvorbu nových pracovních míst. To by v době, kdy se ČR potýká s rekordní nezaměstnaností, bylo velice prospěšné.

Nicméně budeme-li hovořit o zemích, které bojují s horšími situacemi, například se dlouhodobě potýkají s chudobou, vhodnou ukázkou je africká Zambie, pak lze spatřit v odlivu kapitálu do daňových rájů jedno z vysvětlení nemizící nízké životní úrovně. Počet vlastníků zambijských měděných dolů (významný zdroj práce pro tamní obyvatele), sídlících v oblastech s minimálními daňovými požadavky, činí okolo 70 %. Tímto způsobem se jedna z nejchudších zemí světa jen stěží popere s problematickým nedostatkem investic. Lze tedy říci, že tento bludný kruh, kdy peníze vydělané v Zambii míří do daňových rájů, udržuje zemi v chudobě. **Daňové ráje tedy prohlubují celosvětové rozdíly a jsou jednou z překážek rozvoje pro zaostalé země.**

3.2.2 Zápory daň rájů - mikropohled

Nedůvěryhodnost společností z daňových rájů

Společnosti zakládané v daňových rájích vyznačujících se vysokou mírou netransparentnosti musí nést negativní dopady v podobě obchodní nedůvěryhodnosti. Banky jsou při poskytování úvěrů ve prospěch těchto podnikatelských jednotek značně obezřetné. K neochotě přispívá i celosvětová situace. Prověřování a obavy bank vlivem krize nabraly na síle. Naopak frekvence půjček je klesající. Je mnohem méně půjček poptáváno (ze strany podnikatelů, kteří nemají tendence tolik investovat), ale ani úvěrové instituce nechtějí tak často „pouštět peníze z ruky“. Bohužel tento trend ani trochu nenapomáhá

revitalizaci po krizi. Zvažují se i dosti zoufale kroky jenom, aby došlo k nakopnutí ekonomiky. Britská centrální banka údajně zvažuje přijetí záporné úrokové sazby.⁶⁴

Dále bývá neprůhlednost offshore firem odsuzována obchodními partnery, neboť každý by rád věděl, s kým spolupracuje (vlastnická struktura) a taktéž měl přehled o jeho finanční situaci. Problém je způsoben absencí informační povinnosti ve většině daňových rájů. Nicméně dosti zajímavé je, že v ČR zmíněná informační povinnost existuje, ale není až takovým přínosem v boji s daňovými úniky, jak MFČR v době její realizace předpokládalo. Na základě kontroly z let 2009 až 2011 totiž vyšlo na povrch, že závěrku nebo výroční zprávu nezveřejní zhruba 75 % společností. Snaha se minula účinkem, neboť finanční úřady, které by měly splnění informační povinnosti kontrolovat, nestíhají, a společnosti se tak neobávají sankcí za nezveřejnění příslušných dokumentů v Obchodním rejstříku. Největšími provinilci jsou paradoxně ti, od nichž se očekává, že půjdou příkladem, čili státní podniky. V roce 2008 uveřejnilo účetní závěrku jen 30 % z nich, v roce 2009 to bylo o něco málo více 37 %, ale o rok později byl zaznamenán pokles na pouhých 28 %. Co si o těchto podnicích má okolí myslet, když neplnění informační povinnosti podporuje korupční prostředí a podkopává ekonomiku, neboli přizívuje její stínovou část, to jest otázka.

Spokojení podnikatelé lákají do daňových rájů další

Mezitímco v zemích s daňovou zátěží je nepodání daňového tvrzení a nezaplacení daně v rozporu s legislativou, tak v daňových rájích jde o legální a běžnou věc. Tato skutečnost posouvá myšlení podnikatelů. Vždyť je pochopitelné, že pakliže někdo daně neplatí anebo platí, ale pouze zanedbatelnou paušální sumu, pak se pro něj běžná daňová zátěž ve vyspělých zemích stává po čase nepřijatelnou. Následovně mohou významní nadnárodní podnikatelé zvyklí na podnikání bez hranic své názory na nesmyslné daňové systémy šířit dále do společnosti. Výsledkem je, že původně poctivě podnikající i v téže zemi své příjmy zdaňující instituce obrátí své myšlení. Ostatně, proč by oni měli být ti, kdo budou platit státní rozmary, když mnoho dalších to tak nečiní. Výsledkem jsou kdysi poctivé,

---

⁶⁴ NOVINKY.CZ. *Britská centrální banka zvažuje záporný úrok* [online]. 26. 2. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/294422-britska-centralni-banka-zvazuje-zaporny-urok.html>

yní k podnikání v daňových rájích motivované, společnosti a stále větší obliba daňových rájů a menší příjmy domácích státních pokladen.

Samostatnou podkapitolu klady daňových rájů by asi nebylo vhodné otevírat, protože hlavní prospěch z této možnosti mají podnikatelé registrovaní v těchto rájích. Navíc v následující kapitole bude pojednáno o legální daňové optimalizaci či minimalizaci a v návaznosti na to budou rozebrány možnosti daňových rájů, které s výhodami plynoucími z daňových rájů pro zahraniční podnikatele přímo korespondují. Ovšem, aby byl výčet objektivní, přichází v úvahu také rozvoj zemí nabízejících ony podnikatelské výhody. Rozvoj bývá zaznamenán nejčastěji v bankovním sektoru, který je v offshore centrech zpravidla na vysoké úrovni stejně jako ostatní služby související s podnikáním. No a v neposlední řadě jde rovněž o výkon jinak většinou malých ekonomik, protože bez kapitálu zahraničních společností by třeba oblíbené karibské ostrovy byly mnohem více závislé na příjmech z cestovního ruchu.

Stejně tak polemika na téma, jak proti škodlivým daňovým rájům zakročit, by neměla dlouhé trvání. Vzhledem k téměř globální a stále posilující myšlence demokracie by bylo jednoznačně protichůdné, pokoušet se samostatné oblasti, jimiž daňové ráje jsou, donutit k upuštění od nabízení daňových výhod.

4 Podnikatelé a úniky na daních vedle snahy o daňovou optimalizaci – způsoby řešení v praxi

Nyní již o kategorii, kterou lze označit jako autoři daňových úniků. Tato kapitola se tedy bude zabývat podnikateli, neboť jsou to právě oni, kdo se musí s daňovou zátěží vypořádat. V úvahu připadají již zmíněné 4 varianty, zachycené ve schématu 2.1. Nicméně předmětem zkoumání této části budou 3 skupiny, jejichž podnikatelská činnost v praxi zahrnuje:

- nelegální daňové úniky (kapitola 4.1)
- nebo již legální daňovou optimalizaci (kapitola 4.2)
- a případně i vyhýbaní se zdanění v domovském státě (daně platí velice nízké nebo žádné, a to v daňových rájích, vice kapitola 4.3).

Zda si podnikatel vybere z těchto možností, souvisí s tzv. *psychologickou hranicí zdanění*. Jedná se o subjektivní vnímání výše zdanění každým jednotlivým podnikatelem. Mezitímco pro jednoho může být stejná míra zdanění přijatelná, na jiného může působit negativně, vyvolat u něj daňový odpor a v konečné fázi vyústit v daňový únik.

Vedle vybraných variant existuje ještě skupina podnikatelů, která nejprve uváží, kolik času (v případě, že by si potřebné informace související s podnikáním měli nastudovat sami) nebo peněz (pakliže by využili rad například daňového či jiného poradce) by museli vynaložit, pokud by se chtěli v podnikatelském prostředí orientovat. Tyto subjekty pak nejčastěji zvolí cestu nejmenšího odporu, která představuje tzv. *racionální neznalost*.⁶⁵ Místo toho, aby se snažili získat potřebné informace, raději budou fungovat bez nich vědomi si možných daňových úspor i rizik z této neznalosti plynoucích.

4.1 Podnikatelé a úniky na daních

Zde je vhodné větvení podle přístupu podnikatelů k prohlubování základních informací souvisejících s činností, kterou provozují.

---

⁶⁵ ŠIROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2008. s. 243

1. Jedinci bez znalosti právních předpisů i ti racionálně neznalí.
2. Subjekty orientující se v jednotlivých ustanoveních hledající způsoby, jak lze tyto předpisy obejít.

Do první sféry spadají například jedinci, jejichž činnost splňuje atributy živnostenského podnikání⁶⁶, ale přesto živnost neohlásí. Důvodem bude patrně neznalost právních předpisů, neboť nejen finanční gramotnost (tykající se především spotřebitelů), ale i související gramotnost (znalost podmínek podnikatelského prostředí) je v této zemi na nízké úrovni. V tomto případě hovoříme o skutečné neznalosti podnikatelského prostředí, nikoli o záměru ochudit stát na daních. Jedinci spadající do této kategorie si neuvědomují, kdy jim daná povinnost vzniká.⁶⁷ Jednou z nich je placení daní za příslušnou činnost a mnohé jiné. Bohužel jedná-li se o FO bez příjmů ze závislé činnosti mající aktivity generující roční příjem nad 15 000 Kč, pak je tato osoba povinna podat daňové přiznání. Příjem může FO plynout z:

- podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- kapitálového majetku,
- pronájmu apod.

Daňový únik u nyní zmiňovaných osob by nebyl posuzován jako trestný čin, protože v tomto případě chybí úmysl ochudit stát na daních. Vzhledem k tomu by připadala v úvahu sankce nižšího kalibru než v případě trestného činu (podrobněji 2. kapitola).

Druhou kategorií při rozdělení dle orientace v podnikatelském prostředí zaujali ti, kteří daňové i jiné předpisy ovládají a snaží se nad daňovými povinnostmi vyzrát. Tady spadají daňové úniky, v reálném prostředí často spojené s nejrůznějšími machinacemi v účetnictví. Jedná se především o následující kroky:

- **zatajování určitých skutečností z důvodu nižších celkových výnosů/ příjmů**
  - prodej bez fakturace (krácení tržeb), tzv. práce na černo neboli melouchy
  - prodej pašovaného zboží
  - prodej pirátských kopií
  - rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osoby, které neodpovídá skutečnosti

---

⁶⁶ Podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ Ačkoliv neznalost zákona je neomlouvá.

- **předstírání úkonů neboli nadhodnocení nákladů/ výdajů**
  - fingoané náklady například v podobě neexistujících marketingových studií
  - přesouvání nákladů do jiného zdaňovacího období, porušení zásady věcné a časové souvislosti nákladů
- **snižování daňové povinnosti**
  - nesprávné nebo fiktivní využívání daňových výhod (ve vztahu ke slevám na dani, osvobození od daně atd.)
  - zařazení zboží či služeb do nesprávné daňové sazby
- **nelegální práce** (bez uzavření pracovněprávního vztahu)
- **uvádění jiného původu zdroje příjmů než ČR a odkazování se na mezinárodní smlouvy o zamezení dvojího zdanění, přičemž nedošlo k zdanění v žádném státě.**

U takto konajících jedinců lze s ohledem na výši škody (hranice 50 000 Kč) usuzovat, zda se jedná o trestný čin daňový.

4.1.1 Práce na černo

Práce na černo znamená pro vykonavatele úsporu na daních a peníze rovnou do kapsy. Je ovšem na zákazníkovi, aby si vyžádal za veškeré zboží i služby doklad, neboť bez něj přichází například o možnost reklamace.

V praxi se převážně u poskytovatelů služeb můžeme setkat s následující dotazem. „Chcete to s BUSem, nebo bez BUSu? **BUS** znamená bez účasti státu, připojil se Bedřich Danda, předseda Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR.“⁶⁸

Zatajením příjmů živnostník porušuje zákony a vystavuje se tak riziku dvojího postihu, a to správnímu a trestněprávnímu, jak bylo blíže vysvětleno ve 2. kapitole. Pokud finanční úřad práci na černo odhalí, nejenže daň doměří, ale bude požadovat také penále a úrok z prodlení. I v případě neodvedení zákonného pojištění hrozí podnikateli sankce ze strany příslušné zdravotní pojišťovny (ZP) a správy sociálního zabezpečení (OSSZ). V druhé řadě se pak podnikatel vystavuje riziku trestního postihu. V případě trestného činu je trest vyvozen z rozsahu (v úvahu připadá větší rozsah, značný či velký)

⁶⁸ MORÁVEK, Daniel. PODNIKATEL.CZ. *Za daňové úniky hrozí vězení, přesto podnikatelé riskují* [online]. 17. 8. 2010 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/za-danove-uniky-hrozi-podnikatelum-vezeni/>

konkrétního trestného činu daňového (nejčastěji jde o zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TrZ), přičemž maximální sazba činí 10 let.

4.1.2 Nelegální práce

Podnikatele trápí nejen zdanění jejich podnikatelské činnosti, ale i částky, které musí správci daně a dalším příslušným orgánům (OSSZ a ZP) odvádět za své zaměstnance. Mzdové náklady jsou pro zaměstnavatele nehorázné. Nejproblematictější jsou sazby povinného pojistného, které jsou jedny z nejvyšších z členských zemí OECD. Zaměstnavatelé v souhrnu odvádí za své zaměstnance 34 % na povinném pojistném (25 % na sociálním pojištění a 9 % na zdravotním pojištění). Funguje to následovně, pokud je hrubá mzda zaměstnance 20 000 Kč, pak jsou mzdové náklady zaměstnavatele (superhrubá mzda) 26 800 Kč a nemá-li zaměstnanec možnost uplatnit jinou ze slev než na poplatníka (2 070 Kč), pak obdrží čistou mzdu ve výši 15 850 Kč. Naopak v případě, kdy zaměstnanec dostane od zaměstnavatele takřkajíc na ruku 16 000 Kč, pak činí mzdové náklady na stejného zaměstnance pouze oněch 16 000 Kč. Ano, zaměstnanec tímto způsobem přijde o spoustu výhod, které mu pracovněprávní poměr poskytuje, ovšem současná situace na trhu práce mu diktovat si podmínky neumožňuje.

Na takto nastaveném systému trápí každý zúčastněný prvek. Zaměstnavatelé nejsou ochotní, a za současné ekonomické situace ani schopni, se s odvody za zaměstnance vypořádat. Vzhledem k tomu nejenom, že nepřijímají nové pracovníky, ale i krátí současné řady, případně aby propouštět nemuseli u činností, jež to umožňují, zaměstnávají na dohodu, živnostníky nebo případně bez smlouvy. Každý se snaží přežít a firmy musí volit způsob, jak výdaje snižovat. **Legálně, čili zeštíhlovat, nebo snad ilegálně a zvolit daňový únik?** Obojí je pro stát nevýhodné. V první řadě jde o vysokou nezaměstnanost, která zahrnuje dlouhodobě nezaměstnané (zpravidla odčerpávají ze státní pokladny sociální dávky v různých kombinacích) i ty krátkodobě nezaměstnané, kteří pobírají minimálně podporu v nezaměstnanosti. No a v druhém případě jde o nelegální práci, bez uzavřeného pracovněprávního vztahu, která není zdaněna a rovněž negativně ovlivňuje státní rozpočet.

Myšlenka sociálního státu zahrnující péči o staré občany nebo jedince v sociální tísní je spojena s obdobím bezprostředně navazujícím na konec 2. světové války⁶⁹, ačkoliv již nyní se projevují její negativní dopady. Bohužel, být zvolen a mít v rukou tu moc přenastavovat tento systém dnes znamená prohlubovat tuto nedokonalost, neboť hlas lidu si na novodobou úlohu státu velice rychle zvykl, zpohodlněl, a jak už to v životě bývá „podáš-li prst, přijdeš o ruku“, a také neustále vyžaduje, aby stát občany podporoval více. Nicméně jen pouhým selským rozumem je možné, aby zhruba 5 mil ekonomicky aktivních obyvatel mínus počet nezaměstnaných (registrovaná míra nezaměstnanosti byla ve sledovaném roce 9,36 %) ⁷⁰ vydělalo samo na sebe, dále na 1,69 mil. občanů pobírajících nějaký typ důchodu⁷¹ a spoustu dalších, čerpajících jiné dávky, a v neposlední řadě též na veřejné statky a jejich údržbu? Všichni víme, že ne, a proto zde máme státní dluh. Na dluh totiž fungují státy, na dluh žijí stále více chtiví občané a slovo šetřit se nám úplně vytratilo z hlav. Je zvláštní, jak je pro všechny pochopitelné, že vypít lze jen tolik vody, kolik je jí k dispozici, ale zmítá námi pocit, že máme mít nárok pořídit si vše, ačkoliv na to nemáme. Je jasné, že tento globální problém je mnohem většího rozměru, než všechny daňové úniky světa. Vzhledem k tomu jej možná bude lidstvo nuceno řešit dříve, než se může na první pohled zdát.

Lze usuzovat, že kdyby daně a související platby nemusely pokrývat tak vysoké sociální výdaje, pak by bylo možné nastavit daňovou politiku tak, aby se vysoké daňové sazby nepromítaly do koncových cen produktů a nezaškrcovaly spotřebu. Poté bychom spíše mohli očekávat rostoucí poptávku po zboží a službách nebo stoupající odvozenou poptávku po výrobních faktorech, kdy jedním z těchto faktorů je práce. Ačkoliv můj osobní názor je ten, že určité části světa již nemají kam růst, neboť každému stačí přeci jeden dům a jedno auto. Nyní zbývá si tuto skutečnost uvědomit a uzpůsobit tomu výrobní kapacity. Avšak ruku na srdce, ono hledat konstruktivní řešení vždy „bolí“, proto když hodlají politici okrádat občany, tak nejjednodušší je, aby občané opláceli státu stejnou mincí, obcházeli zákony, krátili daně, a to co možná v největší možné míře. Tudíž je více než pravděpodobné,

---

⁶⁹ SMUTEK, Martin. *Sociální stát – úvod do studia*. 2005. s. 45.

⁷⁰ Údaje pro rok 2012, ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=15&expand=1&

⁷¹ Údaje pro rok 2012, ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Počet a průměrná výše důchodů* [online]. 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: [://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/7032BCB9-16BC-4EBC-8C47-3F734AF85E7D/0/rok2012novepriznaneduchodydlezahajenitrvalevyplatyweb.pdf](http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/7032BCB9-16BC-4EBC-8C47-3F734AF85E7D/0/rok2012novepriznaneduchodydlezahajenitrvalevyplatyweb.pdf)

že daňové zatížení bude i nadále vysoké a tíživost daní pro obyvatele bude větší nežli samotný prospěch z výběru daní a daňové úniky se ze světa nevytratí.⁷²

4.2 Podnikatelé a daňová optimalizace

Kontrastem ke kategoriím jako jsou spotřebitelé a podnikatelé nelibě odvádějící daně je skupina, která na neochotě plátců a poplatníků daní založila svou podnikatelskou činnost. Řeč je o daňových poradcích. Ti radí svým klientům jak minimalizovat daňové odvody, avšak pouze v rámci dodržení platné legislativy. Na tomto místě je důležité připomenout, že existuje rozdíl mezi záměrným daňovým únikem a nastavením podnikání tak, aby dotyčný neplatil na daních více, než je nezbytné.

Konzultace či zastupování daňovým poradcem může znamenat finanční úsporu, ale i úlevu od alespoň části starostí, neboť daňový poradce ze zákona odpovídá za případné škody, které klientovi způsobí. Další z výhod je odklad podání daňového přiznání a odložení zaplacení daně, a to až o 3 měsíce.

Je však jasné, že potřeba daňového poradce vzrůstá s velikostí podnikatele, neboť u větších podnikatelských jednotek lze dosáhnout i větších úspor na daních. Pak má třeba smysl uvažovat o převedení daňových povinností do některého z daňových rájů (viz část 4.3).

4.2.1 Daňová optimalizace výdajovými paušály

ČR se má v roce 2013 více zaměřit na aktivní politiku v nezaměstnanosti (oproti nízkým výdajům v roce 2012) a opět se snažit namotivovat nezaměstnané, aby začali podnikat. Podnikatelské prostředí je pro FO a PO různé. Podnikající FO mají příjmy zdaněny 15 %, přičemž po PO požaduje stát 19 %. Dále mohou FO zvolit jednodušší formu vedení účetnictví, v podobě daňové evidence příjmů a výdajů, majetku a závazků. Avšak nechtějí-li shromažďovat a následně vykazovat veškeré doklady o příjmech a výdajích, mohou se rozhodnout pro výdajové paušály (podle **zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů**, ve znění pozdějších předpisů).

---

⁷² DAVID, Petr. *Teorie daňové incidence s praktickou aplikací*. 2007. s. 18

Mezitímco v loňském roce (2012) doporučovali daňoví poradci mnohým živnostníkům a jiným osobám samostatně výdělečně činným (dále jen „OSVČ“) využít zmíněných daňových paušálů, tak v právě běžícím roce došlo k jejich omezení. Letos již nebude možné dosáhnout takové daňové optimalizace jako v roce 2012. Ti, jejichž činnosti umožňují aplikaci výdajových paušálů ve výši 40 %, si budou moci odečíst maximálně 800 000 Kč. V případě 30 % paušálu půjde o maximální odečet ve výši 600 000 Kč.⁷³ Podnikatelé se zmíněnou procentuální výší uplatňovaných výdajových paušálů a s mezními příjmy nad 2 mil. Kč budou muset stanovení výdajů paušálem opustit a vést si v daňové evidenci či účetnictví skutečně vynaložené výdaje.

Vedle toho tyto osoby využívající výdajové paušály s příjmy pocházejícími pouze z podnikatelské a jiné výdělečné činnosti nebudou moci současně využít daňové slevy na dítě, na manžela či na manželku. Ovšem co jim zůstane, je možnost kalkulovat další úlevy, jako základní slevu na poplatníka, slevy pro tělesně postižené, ale i možnost odečítat úroky z úvěru na bydlení od daňového základu.⁷⁴

Doporučení je následující, pokud má osoba nárok na výdajový paušál ve výši 30 % nebo 40 %, ale její příjmy přesahují 2 mil Kč, pak lze příjmy a výdaje podle § 13 ZDP rozdělit na spolupracující osobu⁷⁵, kterou může být manžel, manželka nebo další osoba, která žije s poplatníkem ve společné domácnosti. Nemožnost uplatnit slevu na případné děti, a snížit tak daňovou povinnost, už obejít nelze. „Maximální limit pro rozdělení příjmů a výdajů činí:

- na druhého z manželů maximálně 50 %, přitom částka připadající na spolupracující osobu, o kterou příjmy přesahují výdaje, nesmí být více než 540 000 Kč za zdaňovací období nebo 45 000 Kč za každý započatý kalendářní měsíc spolupráce,
- u jiné osoby žijící ve společné domácnosti maximálně 30 %, přitom částka připadající na spolupracující osobu, o kterou příjmy přesahují výdaje, nesmí být více než 180 000 Kč za zdaňovací období nebo 15 000 Kč za započatý kalendářní měsíc spolupráce.“⁷⁶

⁷³ § 7 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁴ KŘEMEN, Bedřich. *100 legálních daňových triků 2013*. 2013. s. 23

⁷⁵ Společnou domácnost definuje § 115 OZ jako domácnost tvořenou fyzickými osobami, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

⁷⁶ MORÁVEK, Daniel. *PODNIKATEL.CZ. Většině podnikatelů pomáhá rodina. Víme, jak příbuzné legálně zaměstnat* [online]. 4. 10. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/vetsine-podnikatelu-pomaha-rodina-vime-jak-pribuzne-legalne-zamestnat/>

U spolupracujícího manžela (manželky) a dalších spolupracujících osob musí být přitom výše podílu na společných příjmech a výdajích stejná. To znamená, že pokud manžel rozdělí na manželku 50 % příjmů, přidělí jí i 50 % výdajů.

Dále by ti, kteří mohou počítat s paušálními výdaji, případně i ve spolupráci s daňovým poradcem, měli detailně projednat situaci a vyhodnotit, zda se jim tento způsob i nadále vyplatí. Ony totiž skutečné výdaje v roce 2013 bez možnosti slev na manželku či děti mohou být větší než tzv. fiktivní výdaje (paušály).

Jsou však i takoví, kteří používají paušální výdaje, i když jsou skutečné výdaje o něco vyšší. Důvod je prostý, výdajové paušály jsou oblíbené pro svou jednoduchost, mnohé OSVČ je zvládnou samy a v neposlední řadě též šetří čas.

Příklad daňová optimalizace

Pokud by příjmy insolvenčního správce, který spadá do kategorie 40 % výdajových paušálů, činily v roce 2012 2,5 mil Kč, pak by jeho základ daně činil 1,5 mil Kč (výdaje ve výši 1 mil Kč) a daň z příjmů 225 000 Kč. Dále by si od této částky odečetl 24 840 Kč, což je výše základní slevy na poplatníka, 24 840 Kč by činil odečet za manželku a 13 404 Kč za jedno dítě. Po slevách by byla splatná daň ve výši 161 916 Kč.

Pokud by skutečné výdaje insolvenčního správce činily například 20 % (0,5 mil Kč), pak by za stejných podmínek v roce 2012 musel odvést daň ve výši 236 916 Kč, což je o 75 000 Kč více.

Příklad daňový únik

Ovšem, jestliže by příjmy insolvenčního správce v roce 2013 dosahovaly úrovně předchozího období (2012, nad 2 mil Kč), novela ZDP platná od roku 2013 by mu již neumožňovala uplatňovat výdaje 40 % paušálem. Tím pádem by byl nucen vést daňovou evidenci, popřípadě účetnictví a zaznamenávat skutečné výdaje. Komu by se však chtělo platit více na daních, zejména ne tomuto insolvenčnímu správci. Dejme tomu, že by uvažovaný správce vzhledem k novým povinnostem nepřiznal určité úkony, a podhodnotil tak své příjmy pod 2 mil Kč, jen aby nadále mohl účtovat paušálem. V případě,

že na tuto skutečnost narazil finanční úřad, pak by toto úmyslné jednání mohlo být posouzeno jako trestný čin daňový, neboť by zajisté došlo ke škodě většího rozsahu.

Ministerstvo financí si omezením výdajových paušálů slibuje větší příjmy do SR. Pokud bude ekonomika i nadále stagnovat, je pravděpodobné, že budou následovat další úpravy. Ostatně již pro rok 2013 navrhoval ministr Kalousek snížit výdajové paušály na úroveň z roku 2004. Jestli tento krok přinese dodatečné peníze do SR nebo zda bude jen méně lidí ochotno v tomto prostředí podnikat, potažmo odvádět daně a příjmy do státní kasy zůstanou neměnné, popřípadě klesnou, se ukáže možná již v příštím roce.

S daňovou optimalizací souvisí rozdělení na onshore a offshore společnosti. Onshore společnosti na rozdíl od offshore neumísťují své sídlo do daňových rájů, ale naopak sídlí ve své domácí ekonomice a jsou evidovány ve veřejně dostupných databázích, v ČR například v Obchodním rejstříku. K optimalizaci své daňové povinnosti využívají slev na dani, daňových výhod a daňových úspor. Pravému opaku těchto společností, offshore podnikání, je věnována následující podkapitola.

4.3 Podnikatelé a založení společnosti v daňovém ráji

V prvé řadě je potřeba zmínit, že ne pro všechna podnikání je vhodné založit společnost v daňovém ráji. Vhodnými kandidáty jsou subjekty z oblastí jako mezinárodní obchod či poskytování elektronických, poradenských, případně zprostředkovatelských služeb. Dalším krokem je porovnání nákladů a výnosů z takovéto machinace. Tedy, kolik mě založení společnosti bude stát a kolik díky tomu ušetřím na daních. Pokud si zvolíme například velice nenákladné Seychelské ostrovy (první podmínky pro offshore podnikání zde vznikly v roce 1993), pak je nutno počítat s prvotními náklady ve výši zhruba od 990 USD a udržovacími náklady od 790 USD.⁷⁷ Cena zahrnuje následující položky:

- usídlení společnosti (za dosílku pošty na adresu klienta je účtován příplatek),
- služby registračního agenta,
- zaplacení paušální daně nebo licenčního poplatku místní vládě za první rok existence,

---

⁷⁷ TERRITORIAL INVESTMENTS GROUP. *Nabídka a ceník služeb*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.danovyraj.com/cz/nabidka-a-cenik-sluzeb-1404041436.html>

- doručení dokumentů ohledně zakládané společnosti.

Nicméně ceny se dle poskytovatele různí, odlišná je i skladba služeb. Pakliže má klient vedle založení samotné společnosti zájem vytvořit formaci společností nebo též zvažuje offshore monitoring⁷⁸, pak musí počítat s příplatkem. Zprostředkovatelé zakládání společnosti v daňovém ráji doporučují své služby klientům, jejichž hrubý zisk se pohybuje nad 300 000 Kč.

Samotné založení společnosti v Seychelské republice provádí obvykle tzv. místní registrovaný agent, který se postará o všechny zákonné úkony, což lze zvládnout během jednoho dne. Vzhledem k tomu, že tamní jurisdikce není byrokraticky náročná, je při zakládání potřeba předložit pouze zakladatelskou smlouvu a zaplatit registrační poplatek.

Náležitosti zakladatelské smlouvy:

- jméno a adresa registračního agenta společnosti,
- předmět podnikání,
- výše základního kapitálu společnosti (v zákoně není stanovena minimální výše, tudíž záleží zcela na zakladateli, kolik to bude i v jaké měně bude kapitál složen),
- v případě akciové společnosti je nutné uvést typ akcií, měnu, v níž jsou vydány, ale též určení všech práv, oprávnění a omezení, které se k nim vztahují,
- v neposlední řadě je to prohlášení, že společnost nebude provozovat bankovní služby ani pojišťovací činnost či činnost správce trustu.

Poté, co je společnost zaregistrována, jsou do 2 týdnů doručeny potřebné dokumenty vlastníkovi. Mezi tyto dokumenty patří: Certifikát o založení, pakliže má společnost akcie, tak Akciový certifikát, Memorandum a Articles of Association (společenská smlouva), zápis z valné hromady a stanovy.

Pakliže spolu se zakladatelskou smlouvu nejsou předloženy stanovy společnosti, je nutné je dodatečně poskytnout, a to do 30 dnů od založení společnosti.

---

⁷⁸ Offshore monitoring je sledování proměnlivosti legislativy daňových rájů a aplikace ve prospěch klienta.

Nejtypičtější seychelskou společností je **IBC** neboli **International Business Company** (zkratka Ltd.). Dle tamní legislativy The International Business Companies Act 1994⁷⁹, ve znění pozdějších předpisů (ovlivněna angloamerickým i francouzským kontinentálním právem), není stanovena minimální výše základního kapitálu, netřeba provádět audit a registr firem (u nás Obchodní rejstřík), je vzhledem k požadavku anonymity samozřejmě veřejně nepřístupný. Výhodou je, že společnosti IBC, které jsou řízeny a operují v zahraničí, jsou osvobozeny od veškerých daní, kdy jediné, co je od nich požadováno, je roční paušální poplatek ve výši 100 USD. Tato částka je pro aktuálně zakládané společnosti stálá, čili i v případě jejího budoucího nárůstu bude pro společnost založenou nyní stejná. Přestože se nejedná o zrovna vysoký obnos, tak si státní kasa Seychelské republiky ročně přijde na více než 0,2 mld. Kč, protože je u ní nyní registrováno více než 110 000 firem.

4.3.1 Jak offshore podnikání funguje?

Ačkoliv fakticky je za zakázky zodpovědná společnost nebo jedinec v mateřské zemi, je nutno tyto úkony fakturovat na vrub offshore společnosti. Takto plynou příjmy na společnost, která je pak „zdaňuje“ v daňovém ráji. Platby jsou přijímány na bankovní účet v daňovém ráji, který je samozřejmě anonymní. Bankovní účet lze otevřít povětšinou na dálku (poštou) a bývá umožněna jeho manipulace i pro více jedinců. Dále je běžné vystavení mezinárodní platební karty.

Legální je i vyplácet zisk do mateřské země jako dividendu. V tomto případě je potřeba počítat, že bude také jako dividendu příslušnou daňovou sazbou zdaněn. Možnost převést peníze na domovskou společnost je zde také, například pomocí dlouhodobé nízkouročené půjčky této firmě.

Z důvodu menší transparentnosti jednotlivých transakcí jsou dnes oblíbené složité struktury a formace, viz *obrázek 4.1*. Místo toho, aby probíhal obchod mezi 2 společnostmi napřímo, jsou zde další 2 fiktivní čistě z důvodu úspory na daních.

---

⁷⁹ International Business Companies Act (1994) je zákon o mezinárodních společnostech, novelizovaný v letech 2000, 2005 a 2008.

4.3.2 Znamé společnosti podnikají prostřednictvím offshore center

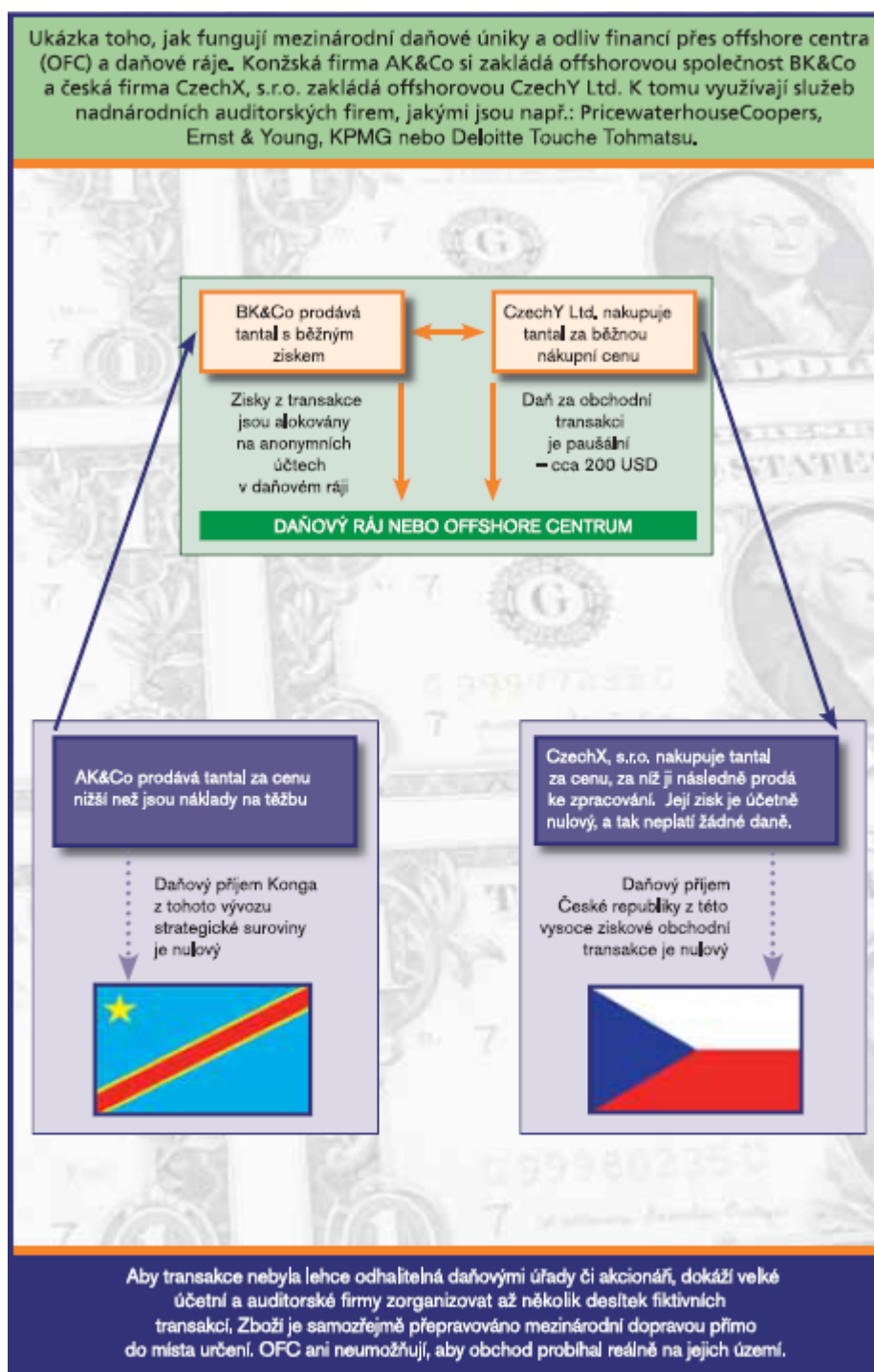
Jedná se například o loňského nejžádanějšího zaměstnavatele - **Google**. Tato americká společnost umístila svou evropskou centrálu do Dublinu, kde jsou nízké daně z příjmu PO. Vedle toho společnost Google Ireland vlastní jinou společnost, a to se sídlem na Bermudách. Bermudy se vyznačují tím, že nezdaňují zisky společností.

Dalším případem je švédská **Ikea**, která snížila daně z příjmu v Británii na polovinu tím, že sesterské nizozemské společnosti Ikea Systems BV platí dosti vysoké licenční poplatky. Důvod je prostý, nizozemská sestra údajně vlastní všechny ochranné známky a nechává si za používání názvu a designu výrobků patřičně zaplatit, což ovšem nevyhovuje britské státní pokladně.

Na popularitě poklesla společnost **Starbucks**, neboť ve Velké Británii působí již 15 let a daň z příjmů zaplatila jen v jediném případě. V ostatních letech vykazovala díky zdatným daňovým poradcům ztrátu. To vše díky machinacím v účetnictví jako platby za práva duševního vlastnictví nebo splátky, které mířily převážně do Nizozemí, Švýcarska nebo USA. Aby toho nebylo málo, firma má sídlo v Nizozemsku, kde má podepsanou smlouvu deklarující sníženou sazbu korporátní daně.

Mezi další provinilce patří například britská odnož **Amazonu**, ale i mnozí další.

Obrázek 4.1 Jakou roli hrají offshore centra, formace společností⁸⁰

⁸⁰ Plakát, CHAVAGNEUX, Christian a Ronen PALAN. *Les paradis fiscaux (platforma daňových a právních rájů)*. 2006

5 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo posouzení úlohy právního, ekonomického a podnikatelského pojetí daňových úniků, vzájemné porovnání hlavně prvních dvou disciplinárních přístupů, dále zjištění příčin daňových úniků možnosti jejich eliminace a v neposlední řadě též odlišení daňového úniku oproti daňové optimalizaci.

Právní pojetí daňových úniků spočívá v překračování daňových zákonů, klasifikaci dle závažnosti jednotlivých úniků na trestné činy a méně závažné správní delikty. Rovněž stanovuje demotivující sankce, kdy mezi ty nejméně bolestivé patří například pokuty, ale u trestné činnosti připadají v úvahu i tresty odnětí svobody (maximum je 10 let). Přidanou hodnotou této jinak spíše teoretické části je analýza **klíčivosti** a **kritičnosti** jednotlivých daní. Pro rok 2011 jsem z údajů MFČR vysledovala, že klíčové je pro SR DPH. Výsledek jsem získala porovnáním kumulativních příjmů jednotlivých daní plynoucích do státní pokladny. Vedle klíčivosti jsem zkoumala též kritičnost dílčích daní, proto jsem výsledky daňových a celních kontrol převedla na daňový únik zjištěný v rámci 1 kontroly u každé z daní. Z tohoto pohledu zasluhuje více pozornosti daň spotřební, kde by bylo vzhledem ke frekventovanosti kontrol vhodné kontrolní činnost posílit. Dále jsem pracovala se statistickými údaji hospodářské trestné činnosti i konkrétních trestných činů daňových. Vzhledem k tomu lze konstatovat, že jak trestné činy hospodářské, tak trestný čin zkrácení daně jsou v porovnávané kategorii nejvýznamnější nikoli co do výskytu, nýbrž z pohledu finančního rozsahu této činnosti (trestný čin zkrácení daně dosáhl v roce 2011 průměrné výše nad 4,7 mil. Kč).

Druhé mnou popisované pojetí problematiky daňových úniků hraje zcela jinou úlohu. V první řadě je třeba říci, že ekonomové sdružují otázku daňových úniků pod termín „**stínová ekonomika**“. Na rozdíl od práva, ve kterém je zakomponován institut daňové kontroly, díky němuž máme k dispozici faktická data o zjištěných únicích na daních, tak ekonomická disciplína poskytuje naopak odhady stínové ekonomiky či daňových úniků. Avšak právě díky odhadům je možné označit zkoumanou problematiku za palčivou, neboť poznáme byť ne zcela přesný rozsah daňových úniků (v rámci EU se v roce 2012 jednalo o více než 1 bilion EUR).

Ovšem, abych dokončila myšlenku porovnání úlohy obou přístupů, tak neposlední odlišností je samotný přístup k daňovým únikům. Ekonomové si vždy kladou mnoho otázek,

kdežto justice se zajímá pouze o skutečnost, zda je dotčený vinen či nevinen. Vedle toho ekonom se bude snažit zjistit „proč se děje to, co se děje“, čili bude se chtít dopátrat příčiny. Když zodpoví „proč“, tak bude hledat způsoby „jak“ s negativním jevem bojovat či alespoň zmírnit jeho projevy.

I já jsem se pokusila tyto 2 základní otázky zodpovědět. Nejprve jsem se snažila uchopit příčiny daňových úniků, přičemž nejbanálnější, nejdiskutovanější, ale i nejrozporuplnější je bezesporu **nadměrná daňová zátěž** mající za důsledek též přesídlení podnikání do daňových rájů, o němž se zmíním posléze. Rozporuplnost se potvrdila při posuzování vlivu daňové zátěže na daňové úniky v jednotlivých světových ekonomikách, kdy nejvíce se potýkaly s daňovými úniky USA (dle údajů z roku 2010), ačkoliv je tamní daňová zátěž jedna z nižších (v rámci pozorovaných). Nicméně zde je nutné vzít v úvahu fakt, že se jedná o největší ekonomiku světa, tudíž je možné (vzhledem k velkému množství daňových plátců i poplatníků a mnoho podnikatelům), aby byly daňové úniky vysoké i při nízkých daňových sazbách. Naopak v případě Itálie lze spatřovat onu příčinu vysokých daňových úniků právě v nadměrném daňovém zatížení.

Polemika o možnostech redukce daňových úniků navazovala právě na předchozí otázku a to doporučením snižovat daňové sazby (ale i souvisejících platby na zdravotní a sociální pojištění). Dalším z návrhů bylo i posílení kontroly ve velkých městech, kde je frekventovanost kontrol nízká a úniky na daních vysoké (hlavně Praha). Rovněž pozitivní by mohlo být zakomponování daňové povinnosti (kdo, kdy a jaké daně je povinen platit) do učebních osnov a zvýšit tak legislativní gramotnost (v kombinaci třeba i s finanční gramotností) obyvatel ČR. Dále jsem vybrala vhodné myšlenky z dílny EU sepsané v *Akčním plánu pro posílení boje proti daňovým podvodům a únikům*. No a poslední popsané, v této zeměpisné šířce a délce ne zcela seriózní, zato úsměvné řešení bylo tzv. odměňování udavačů (v některých státech již funguje).

Ačkoliv nízké daňové zatížení zní sice jako ideál, nicméně při bližším pohledu na vlivy existence daňových rájů je třeba říci, že vše má svou míru. Přelévání kapitálu a prohlubování celosvětových rozdílů, potažmo brzdění rozvoje zaostalých zemí, to jsou jedny ze zdůrazněných negativ offshore center. Problémy plynoucí z existence daňových rájů nelze připisovat na vrub pouze osvobození zahraničních podnikatelů od daní, svou roli hraje i liberalizace obchodního práva nebo nespolupráce tamních orgánů při vyšetřování mezinárodního charakteru. Přesto obliba daňových rájů stále stoupá,

proto je ve třetí části věnován úsek založení společnosti v daňovém ráji konkrétně v Seychelské republice.

Ještě než zhodnotím přínos třetího pojetí, nechci opomenout 2 podstatné hranice. V ekonomické rovině hraje roli stejnojmenná **ekonomická hranice zdanění** mezitímco v prostředí podnikatelském je třeba uvažovat **psychologickou hranici zdanění**, neboť právě subjektivní vnímání daňové zátěže může vyústit v daňový únik.

Poslední výstup je z podnikatelského prostředí, protože podnikatelé jsou hlavními aktéry daňových úniků. V reálu je typické spojení daňového uniku s nejrůznějšími machinacemi v účetnictví. Blíže jsem se zabývala zástupcem z kategorie podhodnocování či krácení tržeb, prací na černo (také prodej bez fakturace „BUS“) a dále nelegální prací.

Nicméně minimalizace daňové povinnosti není vždy nelegální. Je rozdíl mezi záměrným daňovým únikem a nastavením podnikání tak, aby dotyčný neplatil na daních více, než je nezbytné, což označujeme jako **daňová optimalizace**. Pro názornost jsem zvolila příklad stavějící na výdajových paušálech.

Poslední část jsem věnovala založení společnosti v daňovém ráji. To samo o sobě nelegální není, přesto lze někdy přenesení sídla společnosti do offshore centra považovat za zástěrku pro snížení daňové povinnosti. Registrace společnosti, uzavírané smlouvy i bankovní převody, to vše sice bývá po formální stránce v pořádku, ale často to neodpovídá skutečnosti. Z hlavy se mi okamžitě vynořuje zásada věrného a poctivého zobrazení (fair and true view), která nám byla vtloukána na hodinách účetnictví. Čili pokud se skutečný obsah právního úkonu liší od formálního, může být takovéto jednání posuzováno jako porušování daňových zákonů, v opačném případě je to jedna z variant daňové optimalizace.

V úplném závěru zbývá konstatovat, že cíl byl naplněn. Ačkoliv ne vždy je možné cestu nalézt, někdy je potřeba udělat si cestu vlastní. Pak nezbyvá než souhlasit s malířem a grafikem Andy Warholem, který řekl: „*Mé malby se nikdy nevyvedou tak, jak jsem čekal, ale nikdy tím nejsem překvapen.*“

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie

ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2011. 352 s. ISBN 978-80-7452-005-1.

DAVID, Petr. *Teorie daňové incidence s praktickou aplikací*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2007. 111 s. ISBN 978-80-7204-522-8.

FRASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. 1. vyd. Praha: Soudy, 2007. 360 s. ISBN 978-80-86846-21-7.

CHAVAGNEUX, Christian a Ronen PALAN. *Právní a daňové ráje - zastavme skandál* (podle francouzské platformy). 1. vyd. Praha: EDUCON, 2007. 34 s.

CHMELÍK, Jan, HÁJEK, Pavel a NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 167s. ISBN 80-86898-13-X.

JUREČKA, Václav aj. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

KŘEMEN, Bedřich. *100 legálních daňových triků 2013*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 248 s. ISBN 978-80-260-2627-3.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. 272 s. ISBN 987-80-7357-320-1.

MERCKAERT, Jean a Cécil NELH. *Ekonomika v pohybu. Nadnárodní společnosti, daňové ráje a přelétavé bohatství* (podle francouzské platformy). 1. vyd. Praha: Pražský institut pro globální politiku – Glopolis, 2011. 52 s.

RADVÁN, Michal aj. *Finanční právo a finanční správa. Berní právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita a nakladatelství Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-7239-230-8.

RUŽIČ, Dušan. *Vývoj hospodářské kriminality v letech 2003-2008 a její legislativní úprava v České republice včetně porovnání s právní úpravou ve Slovenské republice*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2009. 130 s. ISBN 978-80-7314-199-8.

STARÝ, Marek aj. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 207 s. ISBN 978-80-87109-15-1.

SMUTEK, Martin. *Sociální stát – úvod do studia*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. 135 s. ISBN 80-7041-691-2.

ŠIROKÝ, Jan aj. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010. 287 s. ISBN 978-80-87001-19-6.

ZATLOUKAL, Tomáš. *Trestní právo daňové. Sborník příspěvků z I. mezinárodní konference konané 27. října 2006*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 175 s. ISBN 978-80-7179-850-7.

Články v časopisech a periodicích

ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku, Trestněprávní revue č. 5/2009*, s. 133

Právní předpisy

Doporučení č. R (81)12 Rady Evropy (výboru ministrů)

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/ 2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách někt. zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zprávy a dokumenty

ČEKIA. *Zájem o daňové ráje opět prudce roste* [online]. 7. 8. 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.kra.go.ke/notices/pdf2012/Approved%20-%20Informer%20Management%20Guidelines.pdf>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Počet a průměrná výše důchodů* [online]. 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: [://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/7032BCB9-16BC-4EBC-8C47-3F734AF85E7D/0/rok2012novepriznaneduchodydlezahajenitrvalevyplatyweb.pdf](http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/7032BCB9-16BC-4EBC-8C47-3F734AF85E7D/0/rok2012novepriznaneduchodydlezahajenitrvalevyplatyweb.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=15&expand=1&

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Úvodní poznámky k zveřejněným ročním národním účtům za roky za roky 2009 až 2011* [online]. 1. 10. 2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/Uvodni_poznamky_1_10_2012.pdf

GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/vz_cds_2011.pdf

KENYA REVENUE AUTHORITY. *Informer management guidelines* [online]. 28. 6. 2012 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <http://www.kra.go.ke/notices/pdf2012/Approved%20-%20Informer%20Management%20Guidelines.pdf>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministerstvo financí České republiky: Tiskové zprávy* [online]. 2005 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy.html

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Vron%20zprvy/Informace%20o%20v%C3%BDsledc%C3%ADch%20%C4%8Dinnosti%20Celn%C3%AD%20spr%C3%A1vy%20%C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

TERRITORIAL INVESTMENTS GROUP. *Nabídka a ceník služeb*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.danovyraj.com/cz/nabidka-a-cenik-sluzeb-1404041436.html>

THE TAX JUSTICE NETWORK. *The cost of tax abuse. A briefing paper on the cost of tax evasion worldwide* [online]. 2011 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: http://www.tackletaxhavens.com/Cost_of_Tax_Abuse_TJN%20Research_23rd_Nov_2011.pdf

Elektronické články

DAŇOVÁ KONTROLA. *Daňová kontrola v českém prostředí* [online]. 2011 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.danovakontrola.cz/danova-kontrola.html>

MORÁVEK, Daniel. PODNIKATEL.CZ. *Většině podnikatelů pomáhá rodina. Víme, jak příbuzné legálně zaměstnat* [online]. 4. 10. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/vetsine-podnikatelu-pomaha-rodina-vime-jak-pribuzne-legalne-zamestnat/>

MORÁVEK, Daniel. PODNIKATEL.CZ. *Za daňové úniky hrozí vězení, přesto podnikatelé riskují* [online]. 17. 8. 2010 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/za-danove-uniky-hrozi-podnikatelum-vezeni/>

NOVINKY.CZ. *Britská centrální banka zvažuje záporný úrok* [online]. 26. 2. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/294422-britska-centralni-banka-zvazuje-zaporny-urok.html>

VLKOVÁ, Jitka. IDNES. *Finanční úřady nestíhají kontroly firem, v Praze přijdou jednou za sto let* [online]. 31. 3. 2010 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: : http://ekonomika.idnes.cz/financni-urady-nestihaji-kontroly-firem-v-praze-prijdou-jednou-za-sto-let-15f-/ekonomika.aspx?c=A100330_205204_ekonomika_vel

SEZNAM ZKRATEK

BRICS	Brazil, Russian, India, China and South Africa
BUS	Bez účasti státu
ČEKIA	Česká kapitálová informační agentura
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DŘ	Daňový řád
DYMIMIC	Dynamic multiple-indicators multiple-causes model
EU	Evropská unie
EUR	Měna EURO
FAÚ	Finanční analytický úřad
FO	Fyzická osoba
HDP	Hrubý domácí produkt
IBC	International Business Company
Kč	Koruna česká
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení

OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PO	Právnícká osoba
SpDP	Zákon o správě daní a poplatků
SR	Státní rozpočet
TrZ	Trestní zákoník
USA	United States of America
USD	Měna americký dolar
ZDP	Zákon o daních z příjmů
ZP	Zdravotní pojišťovna

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

.....
Bc. Karolína Vašíčková